Lietas Nr. C33351811
Lietas arhīva Nr. CA-0278-16/32

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2016.gada 23.novembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija
šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Inese Strelča
tiesneses Madara Ābele un Olita Blūmfelde
ar tiesas sēdes sekretārēm Daci Indāni un Gundegu Miķelsoni
piedaloties prasītājas /pers. D/ un atbildētājas /pers. E/ pārstāvim zv.advokātam Andim Raudiņam
atbildētājas pārstāvei /pers. F/

atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 34 izskatīja civillietu /pers. D/ prasībā pret Latvijas Republikas Aizsardzības ministriju par pienākuma uzlikšanu noslēgt dzīvojamās telpas īres līgumu, par rīcības atzīšanu par prettiesisku, par morālās kompensācijas piedziņu, par pienākuma uzlikšanu ierādīt dzīvojamo platību; Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas pretprasībā pret /pers. D/ un /pers. E/ par nekustamā īpašuma lietošanas attiecību izbeigšanu un izlikšanu bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas; /pers. E/ pretprasībā pret Latvijas Republikas Aizsardzības ministriju par rīcības atzīšanu par prettiesisku, par morālās kompensācijas piedziņu, par pienākuma uzlikšanu ierādīt dzīvojamo platību sakarā ar /pers. D/ un /pers. E/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014.gada 19.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Prasītājas/pers. D/ pilnvarotā pārstāve /pers. I/ 2011.gada 20.aprīlī Rīgas rajona tiesā iesniedza prasības pieteikumu pret atbildētāju Latvijas Republikas Aizsardzības ministriju (turpmāk – Aizsardzības ministrija), kura vēlāk grozīta un papildināta (lietas 1.sējuma 135.-140.lapa), kurā norādīts, ka pamatojoties uz Civilprocesa likuma 74.panta trešās daļas 3.punkta nosacījumiem prasītāja vēlas grozīt prasības pamatu un lūgt tiesu atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, piedzīt no Aizsardzības ministrijas morālo kompensāciju, ierādīt dzīvojamo platību.

Līdz 2001.gadam, saskaņā ar Augstākās padomes 1991.gada 5.novembra lēmumu „Par PSRS Aizsardzības ministrijas, PSRS robežapsardzības karaspēka un PSRS Iekšlietu ministrijas iekšējā karaspēka pārziņā esošā īpašuma pārņemšanu Latvijas Republikas valsts īpašumā" nolemts saglabāt valsts īpašumā nekustamo īpašumu (ēkas, būves, darbgaldus un citas stacionārās iekārtas, kā arī komunikācijas Rīgas rajona Olaines pagasta /Nosaukums A/ un „/Nosaukums C/, kuru no bijušās PSRS Aizsardzības ministrijas karaspēka daļas Nr.44417 (bijušās Valsts Drošības komitejas karaspēka daļas Nr.1310) pārņēmis Latvijas Republikas Zemessardzes Štābs, un nodot to Zemessardzes štāba valdījumā nacionālo bruņoto spēku sakaru centra izveidei.

/Nosaukums A/ Valsts īpašuma tiesības, Aizsardzības ministrijas personā, tika nostiprinātas zemesgrāmatā 2001.gada 3.oktobrī. Savukārt, prasītāja kopš 1971.gada 19.maija dzīvo un viņas dzīvesvieta ir deklarēta pēc adreses /Nosaukums A/ 1-7, /adrese/, šajā nekustamajā īpašumā prasītāja dzīvoja vēl pirms Latvijas neatkarības atgūšanas. Dzīvoklis tika nodots nomā prasītājai, prasītājas mātei un prasītājas meitai /pers. P/ (pēc laulības uzvārds Djačenko). Tātad dzīvoklī prasītājas ģimene bija tiesiski iemitināta.

Saskaņā ar apstiprinātu Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993.gada 12.februāra lēmumu Nr.76 Iedzīvotāju Pierakstīšanas un Izrakstīšanas Noteikumiem Latvijas Republikā 6.panta nosacījumiem, pēc adreses Olaines novads, Olaines pagasta /Nosaukums A/, tika ierakstīti arī prasītājas ģimenes locekļi.

Saskaņā ar Civillikuma Ievada daļas 3.panta noteikumiem, katra civiltiesiskā attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies. Neskartas paliek jau iegūtās tiesības.

Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri", kurš stājies spēkā 1993.gada 1.aprīlī, Pārejas noteikumu 1.punktā noteikto, grozījumi likuma 6.panta otrajā daļā par īrnieka pienākumu atbrīvot dzīvojamo telpu, līguma termiņam izbeidzoties, neattiecas uz tiem īres līgumiem, kas noslēgti laika posmā līdz 2001.gada 31.decembrim. Līdz 2001.gada 31.decembrim noslēgto dzīvojamās telpas īres līgumu atjaunošanas jautājumi regulējami pēc tiem noteikumiem, kādi bija spēkā tad, kad tika noslēgts attiecīgais īres līgums.

Savukārt, saskaņā ar LPSR Dzīvokļu kodeksa (spēkā līdz 1993.gada 31.martam) 148.panta trešās daļas noteikumiem, ja īrnieks ar izīrētāja piekrišanu turpina lietot dzīvojamo telpu pēc līguma termiņa notecēšanas vai, ja īrnieka tiesības atjaunot īres līgumu izīrētājs nav apstrīdējis, līgums atzīstams par atjaunotu uz nenoteiktu laiku.

Saskaņā ar šī paša kodeksa 149.panta noteikumiem, ja dzīvojamās telpas īres līgums bijis noslēgts, nenorādot termiņu, izīrētājam ir tiesības prasīt līguma laušanu tiesas ceļā, vienīgi, ja dzīvojamā telpa nepieciešama izīrētāja vai viņa ģimenes locekļu dzīvošanai, bet, saskaņā ar 150.pantu, ja īpašuma tiesības uz māju, kurā atrodas izīrētā dzīvojamā telpa, pāriet citai personai, dzīvojamās telpas īres līgums ir spēkā arī jaunajam īpašniekam.

Uz 2001.gadu, kad Aizsardzības ministrijas īpašumā nonāca strīdus dzīvojamā platība, starp Aizsardzības ministriju un prasītāju jau pastāvēja beztermiņa īres attiecības.

Aizsardzības ministrija, neinformējot dzīvojamās telpās esošus, tiesiski iemitinātus iedzīvotājus, veica visas darbības, lai mājai, ar tajā dzīvojošiem cilvēkiem, 2009.gadā tiktu mainīts statuss no „dzīvojamā ēka" uz „komandpunkts".

Likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 8.pantā ir noteikts, ja dzīvojamā māja vai dzīvoklis pāriet citas juridiskās vai fiziskās personas īpašumā, jaunajam īpašniekam ir saistoši iepriekšējā īpašnieka noslēgtie dzīvojamās telpas īres līgumi. Līgumus var grozīt tikai šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Aizsardzības ministrija atteicās slēgt tādu līgumu, savukārt bija draudi no Aizsardzības ministrijas personām par piespiedu izlikšanu no dzīvokļa.

Olaines novada pašvaldība 2009.gada 27.oktobra izziņā Nr.1.11/1726 informēja Aizsardzības ministriju, ka pašvaldības rīcībā nav brīvu neizīrētu dzīvojamo telpu un saskaņā ar likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā" 14.pantu (norādītas personas, uz kurām attiecas norādītā likuma

prasības) iesāka vienoties ar /pers. D/ par viņas ģimenes pārvietošanu uz citām Aizsardzības ministrijas rīcībā esošām dzīvojamām telpām.

Prasītāja mēģināja aizstāvēt savas tiesības un panākt dialogu ar atbildētāju. Tika panākts, ka atbildētāja piedāvāja dažus dzīvokļus Priekulē un Sedā, kuriem bija nepieciešami ievērojami naudas līdzekļu ieguldījumi, lai savestu tos kārtībā. Taču netika ņemts vērā tas fakts, ka prasītāja visu savu mūžu nodzīvojusi Olaines novadā, līdz ar ko iekārtoties citā pilsētā būs diezgan problemātiski, kā arī problemātiski būs atrast darbu.

Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 28.^{2} panta piekto daļu, dzīvošanai derīga dzīvojamā telpa ir apgaismojama, apkurināma telpa, kas piemērota cilvēka ilglaicīgam patvērumam un sadzīves priekšmetu izvietošanai un atbilst Ministru kabineta noteikumos paredzētajām būvniecības un higiēnas prasībām. Šo likumu normu Aizsardzības ministrija var pārkāpt tikai tajā gadījumā, ja pati persona izsaka piekrišanu dzīvot dzīvošanai neatbilstošā telpā.

Prasītāja norādījusi, ka dzīvokļi, kas tika piedāvāti, neatbilst likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 28.^{2}panta piektās daļas prasībām, līdz ar ko prasītāja bija spiesta atteikties no minētajiem piedāvājumiem.

Savukārt Aizsardzības ministrija kopš 2011.gada aprīļa mēneša, neskatoties uz to, ka mājā turpināja dzīvot iedzīvotāji, apkārt mājai uzlika žogu, nolika apsardzi (Militāra policija), kas no sākuma pārbaudīja mājas iedzīvotāju personas apliecinošus dokumentus. Turklāt Aizsardzības ministrija pieņēma objekta /Nosaukums A/ komandpunkta (kad. apz. 8080 013 0076 007) pagaidu drošības noteikumus, saskaņā ar ko, dzīvokļu iemītniekiem (/Nosaukums A/ 1, /adrese/, iedzīvotājiem) kategoriski aizliedza ienest dzīvokļos mantas, kā arī pie dzīvokļu iemītniekiem nevienu nelaida. Apkārt mājai tika uzlikta dzeloņstieple.

Prasītāja vairākas dienas bija spiesta uzturēties dzīvoklī, kurā jau uz to brīdi nebija elektrība, bez pilnvērtīgiem dzīvošanas apstākļiem. Prasītāja norādījusi, ka faktiski viņai un ģimenes locekļiem bez jebkādiem likumiskiem argumentiem tika atņemtas tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem un izveidoti apstākļi, kā aizturētajām personām.

Minēto darbību pamatojumu un likumību neviens nav varējis paskaidrot.

Aizsardzības ministrijas darbinieka I.Kļaviņa attieksme pret iedzīvotājiem atgādinājusi koncentrācijas nometnes komandanta attieksmi - viņš atklāti pazemojis iedzīvotājus, viņu godu un cieņu. Šajā gadījumā prasītājas ieskatā, Aizsardzības ministrija apzināti pakļāva civiliedzīvotājus, un konkrēti prasītāju, viņas māti, meitu un nepilngadīgo mazmeitu prasībām, kas piemērojamas militārpersonām, kā arī prasībām, kas piemērojamas aizturētajām personām.

Kopš 2011.gada 10.maija līdz jūnija beigām prasītāja bija spiesta uzturēties dzīvoklī pēc adreses /Nosaukums A/ 1-7, /adrese/, un nevarēja iziet ārā ārpus teritorijas. Kad palika slikti ar veselību, un baidoties par savu dzīvību, prasītāja nolēma dzīvokli pamest. Prasītāja pašlaik spiesta dzīvokli īrēt.

Latvijas Republikas Satversmes 89.pants noteic, ka Valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem". Savukārt LR Satversmes 95.pants nosaka, ka „Valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam.

Turklāt Satversmes 96.pantā ir noteikts, ka „Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību", arī Vispārējās Cilvēktiesību deklarācijas 12.pants nosaka, ka „Nedrīkst patvaļīgi iejaukties neviena privātajā un ģimenes dzīvē, patvaļīgi apdraudēt viņa dzīvokļa neaizskaramību vai viņa korespondences noslēpumu, vai nelikumīgi apdraudēt viņa godu un reputāciju. Katram cilvēkam ir tiesības uz likuma aizsardzību pret šādu iejaukšanos vai šādiem apdraudējumiem."

Ievērojot to, ka atbildētājas darbību rezultātā, kuru dēļ dzīvošana pēc adreses /Nosaukums A/ 1-7, /adrese/, palika neiespējama, jo bija izveidoti cilvēka dzīvošanai neatbilstoši, pazemojoši un apdraudoši apstākļi, kā arī Aizsardzības ministriju darbinieku neadekvāto darbību rezultātā, kuru dēļ cieta prasītājas gods, kā arī prasītājas ģimenes gods un cieņa, ir būtiski radījušas prasītājai morālo kaitējumu. Aizsardzības ministrijas rīcību, apzināti pakļaujot civiliedzīvotājus, un konkrēti prasītāju, prasībām, kas piemērojamās militārpersonām, kā arī prasībām, kas piemērojamās aizturētajām personām, prasītāja uzskata par prettiesisku, pazemojošu, kā arī uzskata, ka ar savu rīcību Aizsardzības ministrijas persona ir nodarījusi prasītājai ievērojamu morālo kaitējumu. Minēto morālo kaitējumu prasītāja novērtējusi 100 000 LVL apmērā.

Civillikuma 1635.pants noteic, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas. Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

Morālā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanā nozīme ir arī atlīdzinājuma funkcijai. Proti, atlīdzinājumam ne tikai jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības tikušas aizskartas, bet arī jāattur vainojamā persona no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē. Tādējādi atlīdzinājums nedrīkst būt nesamērīgi mazs (*Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2011.gada 26.janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-40/2011 5.1pp. 1.p.*).

Tātad morālais kaitējums ir subjektīvs jēdziens, tās ir personas ciešanas, sāpes, pārdzīvojumi, ko nav iespējams tieši novērtēt. Pārciestā sekas nav iespējams aizstāt arī ar naudu, taču sniedzot cietušajai personai atbilstīgu atlīdzinājumu naudas izteiksmē, ir iespējams sniegt viņai zināmu gandarījumu un tādējādi mazināt ciešanas un sāpes (*Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2011.gada 9.februāra spriedums lietā Nr. SKC- 56/2011 12.1pp. 11.punkts*).

Kompensācijai ir jābūt taisnīgai. Tiesai vajadzētu vadīties pēc tā, kādu mērķi ar kompensāciju vēlams sasniegt. Ir jāņem vērā, vai, pirmkārt, šī summa veiks individuālās prevencijas funkciju - sodīs vainīgo personu un liks tai saprast, ka tā darīt turpmāk nedrīkst. Otrkārt, vai tiesas noteiktā kompensācijas summa sasniedz ģenerālās prevencijas mērķi - atturēt citus no līdzīga rakstura kaitējuma nodarīšanas.

Tiesa atzinusi, ka valsts pienākums dot personai atbilstīgu atlīdzinājumu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā izriet no Latvijas Republikas saistošās Konvencijas 2.pantā nostiprinātājām tiesībām kopsakarā ar tās 13.pantu, kas uzliek valstij pienākumu nodrošināt efektīvu šo tiesību aizsardzības mehānismu (*Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2011.gada 9.februāra spriedums lietā Nr.SKC-56/2011 11.lpp. 2.p.*).

Tiesiski aizsargājami personiskie labumi ir cilvēka dzīvība, veselība, personiskā neaizskaramība, vārds, gods, ciena, autorība un citi labumi, kas nosaka cilvēku darbošanos un stāvokli sabiedrībā (*sk. K.Torgāns. Saistību tiesības. II daļa. Mācību grāmata. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008.gada, 273.lpp.).*

Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3.pants noteic, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt. Prasītāja norādījusi, ka no Aizsardzības ministrijas personas puses tieši tāda pazemojoša attieksme bija pret prasītāju un prasītājas ģimenes locekļiem.

Savukārt Konvencijas 6.panta pirmā daļa paredz, ka ikvienam ir tiesības, nosakot civilo tiesību un pienākumu vai viņam izvirzītās apsūdzības krimināllietā pamatotību, uz taisnīgu un atklātu lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā ar likumu noteiktā tiesā. Tiesas spriedumu jādara

publiski zināmu, taču preses un publikas klātbūtne procesā var tikt pilnībā vai daļēji aizliegta tikumisku apsvērumu, sabiedriskās kārtības vai valsts drošības interesēs tādā demokrātiskā sabiedrībā, kur to prasa nepilngadīgo intereses vai procesa dalībnieku privātās dzīves aizsardzība, vai arī tajā apmērā, kuru tiesa uzskata par absolūti nepieciešamu īpašos apstākļos, kad atklātība apdraudētu taisnīguma intereses.

Konvencijas 8.pantā ir noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz savu privāto un ģimenes dzīvi, korespondences noslēpumu un dzīvokļa neaizskaramību.

Turklāt Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13.pants noteic, ka ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, tiek pārkāptas, ir nodrošināta efektīva aizsardzība valsts institūcijās, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot dienesta pienākumus.

Pamatojoties uz augstāk minēto un saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu, likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 28.^{2} panta piekto daļu, Latvijas Republikas Satversmes 89., 91., 92., 95., 96.pantu, prasītāja lūgusi tiesu: 1) atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas personā rīcību, nomainot - nekustamajam īpašumam mājai /Nosaukums A/ Nr.1, kas atrodas /adrese/, statusu no „dzīvojamā māja" uz „komandpunkts"; 2) atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas personā rīcību, uzliekot dzeloņstiepli apkārt mājai /Nosaukums A/, laikā kad tajā dzīvoja civiliedzīvotāji; 3) piedzīt no Aizsardzības ministrijas personā morālo kompensāciju 100 000 Ls apmērā; 4) uzlikt par pienākumu Aizsardzības ministrijas personā ierādīt prasītājai dzīvojamo platību, kas ir līdzvērtīga tai platībai, kas bija prasītājai /Nosaukums A/ 1-7, Jaunolainē, Olaines novadā, līdz elektroenerģijas padeves atslēgšanai; 5) atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas personā rīcību, apzināti pakļaujot civiliedzīvotājus un konkrēti prasītāju /pers. D/ prasībām, kas piemērojamas militārpersonām, kā arī prasībām, kas piemērojamas aizturētajām personām.

[2] 2011.gada 15.jūlijā Aizsardzības ministrija iesniedza Rīgas rajona tiesā pretprasību pret /pers. D/ un /pers. E/ (lietas 1.sējuma 49.-54.lapa), kurā norādīts, ka Aizsardzības ministrija /pers. D/ pilnvarotās personas /pers. I/ iesniegto prasību par pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai noslēgt īres līgumu ar /pers. D/ neatzīst, lūdz to noraidīt pilnā apmērā un iesniedz pretprasību, pamatojoties uz zemāk minētajiem apstākļiem un tiesību normām.

Atbildētājas prasību par pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai noslēgt īres līgumu ar /pers. D/, pamato ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 8.pantu, kas paredz, ka jaunajam īpašniekam ir saistoši iepriekšējā īpašnieka noslēgtie īres līgumi un norāda, ka Aizsardzības ministrija, pārņemot dzīvojamo māju savā īpašumā, īres līgumus nav slēgusi, taču ir atļāvusi atbildētājām tur pierakstīties.

Šobrīd atbildētāju lietošanā ir prasītāja valdījumā esošā valsts nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/ sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļa, kas atbilst agrākajam dzīvoklim Nr.7 (turpmāk - agrākais dzīvoklis Nr.7). Par iepriekšminēto prasītājs paskaidro, ka valsts nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/ sastāvā esošā būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/(agrākā 12 dzīvokļu dzīvojamā ēka) valsts aizsardzības infrastruktūras pilnveidošanas procesā ir pārveidota par komandpunktu (nedzīvojamā ēka) un šis fakts 2009.gada 28.augustā ir nostiprināts Olaines pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/. Līdz ar to šobrīd vairs nepastāv dzīvojamā ēka un būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/vairs nav dzīvojamo telpu, kas atbilstu dzīvojamās telpas īres līguma priekšmetam likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 3.panta izpratnē. Par iepriekšminēto atbildētājas ir informētas ar Aizsardzības ministrijas 2009.gada 23.decembra vēstuli Nr.MV- N/4409.

Saskaņā ar lietā esošajām Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņām Nr.10.10./3623 un Nr.10.10./3621 (lietas 16. un 17.lapa) atbildētājas kopš 1994.gada 25.jūlija dzīves vietu ir deklarējušas adresē /Nosaukums A/ 1-7, /adrese/. Prasītājs vēlas vērst tiesas uzmanību uz izziņās norādīto deklarētās dzīves vietas adresi. Saskaņā ar Valsts zemes dienesta Rīgas reģionālās nodaļas 2011.gada 7.jūnija vēstuli Nr.l0-02-R/45119 - Valsts adrešu reģistrā nav reģistrēta izziņās norādītā adrese /Nosaukums A/ 1-7, /adrese/, kā arī nodaļas rīcībā nav dokumentu par šīs adreses piešķiršanu. Tātad atbildētāju dzīves vieta ir deklarēta neesošā adresē un nav pierādīta izziņā par deklarēto dzīves vietu minētās adreses saistība ar prasītāja valdījumā esošo nekustamo īpašumu /Nosaukums A/, /adrese/.

Saskaņā ar Civillikuma 3.pantu katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies, taču neskartas paliek jau iegūtās tiesības. Ņemot vērā Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņās Nr.10.10./3623, Nr.10.10./3621 un Siguldas zonālā valsts arhīva 2009.gada 29.decembra vēstulē Nr.S-130/9-3 minēto faktu, ka atbildētāju dzīves vieta prasītāja valdījumā esošajā nekustamajā īpašumā ir deklarēta kopš 1994.gada 25.jūlija, jautājumā par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesību rašanos ir piemērojami likuma „Par dzīvojamo telpu īri" noteikumi attiecīgajā laika periodā spēkā esošajā redakcijā. Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta otro teikumu (redakcijā, kas spēkā līdz 1996.gada 4.augustam) dzīvojamās telpas lietošanas vienīgais pamats īriekam ir dzīvojamās telpas īres līgums. Atbildētājas prasības pieteikumam nav pievienojušas īres līgumu, kas būtu noslēgts ar iepriekšējo īpašnieku par agrākā dzīvokļa Nr.7 izīrēšanu atbildētājām, bet ir pievienojušas dokumentus, kas viņuprāt rada tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7 un rada tiesības prasīt īres līguma noslēgšanu rakstveidā.

Saskaņā ar Civillikuma 1488.panta 1.punktu - ja nav ievērota rakstveida forma darījumiem, kur likums to prasa ievērot, pusēm no tā izrietošas prasījuma tiesības rodas tikai gadījumā, ja šo darījumu ir izpildījušas abas puses. Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta pirmo teikumu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 4.augustam) dzīvojamās telpas īre ir dzīvojamās telpas lietošanas tiesību nodošana citai personai par maksu. Ņemot to vērā, no atbildētāju iesniegtajiem dokumentiem vispirms būtu jākonstatē fakts, ka abas puses ir izpildījušas darījumu t.i., īpašnieks ir nodevis lietošanas tiesības atbildētājām, atbildētājas tās pieņēmušas un maksājušas īpašniekam par dzīvojamo telpu lietošanu.

Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.panta otro teikumu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 4.augustam) valstij piederošās mājās dzīvojamās telpas īres līgumu uz valsts vai pašvaldības institūcijas lēmuma pamata slēdz valdītājs. Prasītājs nav pieņēmis lēmumu par agrākā dzīvokļa Nr.7 nodošanu lietošanā atbildētājām, kā arī prasītāja rīcībā nav dokumentu, kas apliecinātu, ka iepriekšējais īpašnieks šādu lēmumu būtu pieņēmis. Saskaņā ar Siguldas zonālā valsts arhīva 2009.gada 29.decembra vēstulē Nr.S-130/9-3 sniegto informāciju - Rīgas rajona Olaines pagasta Tautas deputātu padomes 1991. - 1995.gada saimniecības uzskaites kartiņās ir informācija, ka /pers. D/ ir bijusi reģistrēta kara daļas Nr.1310 mājā Andrejbaudas 1-6 un šajās kartiņās dzīvokļa Nr.6 ir labots uz Nr.7. Papildus tam arhīvs norāda, ka Rīgas rajona Olaines pagasta Tautas deputātu padomes 1993. - 1994.gada sesiju un sēžu protokolos nav lēmuma par dzīvokļa Nr.7 piešķiršanu /pers. D/ vai dzīvokļa Nr.6 maiņu uz dzīvokli Nr.7. Arī atbildētāju iesniegtā 1986.gada 30.janvāra Kara daļas Nr.1310 izziņa (lietas 45. un 46.lapa) neapliecina faktu, ka agrākais dzīvoklis Nr.7 būtu nodots atbildētāju lietošanā. Šī izziņa apliecina faktu, ka izziņas izdošanas brīdī /pers. D/, /pers. E/ un /pers. AI/, pamatojoties uz 1978.gada 19.maija īres līgumu lieto dzīvokli Nr.2 mājā Nr.1 Dalbes ciemā Rīgas rajonā. Savukārt, Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņas Nr.10.10./3623 un Nr.10.10./3621 pierāda, ka atbildētājas vēlākais 1994.gada 25.jūlijā ir pārtraukušas agrākā dzīvokļa Nr.2 lietošanu un izbeigušas iepriekšminēto īres līgumu. Līdzīgos apstākļos Augstākās tiesas Senāts ir atzinis, ka likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.pantā minētais valsts institūcijas lēmums par dzīvokļa nodošanu lietošanā ir priekšnoteikums, lai rastos dzīvojamās telpas īres tiesiskās attiecības, tādēļ nav piemērojami Civillikuma 1432. un 1488.panta noteikumi, lai uz to pamata atzītu īrnieka statusu valsts mājā esošajā dzīvoklī (Augstākās tiesas Senāta spriedums lietā Nr.SKC-333T2005, Augstākās tiesas Senāta 2006.gada 8.marta spriedums lietā Nr.SKC-144, Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 6.februāra spriedums lietā Nr.SKC-54/2008). Prasītāja ieskatā pierakstīšanās agrākā dzīvoklī Nr.7, neesot likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.pantam atbilstošam lēmumam, un neievērojot iepriekšminētā likuma 2.panta noteikumus, neapliecina faktu, ka atbildētājas agrākajā dzīvoklī Nr.7 būtu iemitinājušās tiesiski. Savukārt, Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņas Nr.10.10./3623 un Nr.10.10./3621 apliecina faktu, ka atbildētāju pieraksta adrese Dzīvesvietas deklarēšanas likuma Pārejas noteikumu 1.punktā noteiktajā kārtībā tika atzīta par dzīvesvietas pirmreizējo deklarāciju līdz brīdim, kad persona deklarē citu dzīves vietu

iepriekšminētajā likumā noteiktajā kārtībā.

Kopš 2003.gada prasītājs noteikti ir izrādījis gribu pārtraukt lietošanas attiecības, kā arī centies rast iespēju nodrošināt atbildētājas ar citām dzīvojamām telpām. Tā, 2003.gada 30.maijā /pers. D/ visu dzīvoklī iemitināto personu vārdā parakstīja apliecinājumu un piekrita izbeigt agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas attiecības apmaiņā pret līdzvērtīgu dzīvojamo platību. Visbeidzot 2009.gada 23.decembrī ar vēstuli Nr.MV-N/4409 prasītājs ir izteicis lūgumu atbrīvot dzīvokli sešu mēnešu laikā, vienlaicīgi izsakot piedāvājumu ierādīt citas dzīvojamās telpas Priekules novada pašvaldībai piederošajā dzīvojamā ēkā /adrese/. Kaut arī atbildētājas nav dzīvojamās telpas Priekulē apskatījušas dabā, ar 2010.gada 14.jūnija iesniegumu atbildētājas no tām ir atteikušās, norādot, ka tās neatbilst likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 28.^{2} panta prasībām. Ar 2010.gada 27.augusta vēstuli Nr.MV-N/2541 prasītājs ir nosūtījis atbildētājai SIA „Priekules nami" 2010.gada 13.augusta vēstuli Nr.23, kurā minēts, ka šie dzīvokļi ir dzīvošanai piemēroti un nodrošināti ar pamatpakalpojumiem un arī ar papildpakalpojumiem likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 11.^{3} panta izpratnē. Puses strīdu ir risinājušas arī pārrunu ceļā Latvijas Republikas Tiesībsarga birojā. Tā 2010.gada 21.septembrī Latvijas Republikas Tiesībsarga birojā notika izlīguma sarunas, kurās piedalījās arī atbildētāju pilnvarotā persona. Sarunu laikā atbildētāju pilnvarotajai personai tika atkārtoti piedāvāts izskatīt iespēju atbildētājām pārcelties uz kādu no prasītāja piedāvātajām dzīvojamām telpām - izvēlēties kādu no 16 dzīvokļiem Priekulē vai dzīvokļiem Sedā. Kā arī prasītāja pārstāvis piedāvāja atbildētājām iespēju īrēt dzīvokli /adrese/, ar īres maksu Ls 10 mēnesī. Sarunu laikā vienošanās netika panākta. Sarunu rezultātā puses vienojās līdz 2010.gada 16.novembrim panākt vienošanos par kārtību, kādā tiks risināts mājokļa jautājums un termiņiem, kādā var tikt atbrīvotas komandpunkta telpas. Kā to apliecina Latvijas Republikas Tiesībsarga 2010.gada 16.decembra atzinums lietā Nr.2010-166-18AC, atbildētājas nevienu no prasītāja piedāvājumiem nav pieņēmušas. Papildus tam 2009.gada 12.oktobrī ar vēstuli Nr.MV-N/3431 prasītājs ir lūdzis Olaines novada domes atbalstu /pers. D/ ģimenes izmitināšanai, taču saskaņā ar Olaines novada pašvaldības 2009.gada 27.oktobra iesniegumu Nr.1.11/1726 - Olaines pašvaldībā šobrīd nav neizīrētu telpu.

Prasītājs nav prasījis samaksu un atbildētājas nekad nav izrādījušas interesi maksāt par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanu. Atbildētājas ir iesniegušas līgumu Nr.1, kas noslēgts starp Latvijas Republikas Zemessardzes Štāba bataljonu un /pers. D/ par elektroenerģijas piegādi un lietošanu agrākajā dzīvoklī Nr.7 saskaņā ar elektrotīklu elektroenerģijas piegādes režīmu. Prasītājs ir pārbaudījis iesniegtā līguma izpildi un konstatējis, ka tas ir izbeigts, Latvijas Republikas Zemessardzes Štāba bataljonam nekustamo īpašumu nododot Nacionālo bruņoto spēku Radiocentram, pēc kā laika posmā no 2003.gada līdz 2005.gada decembrim puses katru mēnesi ir parakstījušas savstarpējus aktus par iepriekšējā mēnesī faktiski patērēto elektroenerģiju. Nacionālo bruņoto spēku Radiocentrs, pamatojoties uz šiem aktiem, ir izrakstījis rēķinus atbildētājai kā elektroenerģijas patērētājai, bet atbildētājas ir tos apmaksājušas. Prasītāja pienākums prasīt atlīdzību no atbildētājām par prasītāja izdevumiem, kas radušies, apmaksājot atbildētāju patērēto elektroenerģiju, izriet no likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu" 3.panta pirmā punkta, kas paredz, ka rīcībai ar valsts finanšu līdzekļiem ir jābūt ar mērķi sasniegt mazāko finanšu līdzekļu izlietojumu. Turklāt likums neparedz personas tiesības saņemt pakalpojumu bez atlīdzības. Līdzīgos apstākļos Augstākās tiesas Senāts ir atzinis, ka apstākļos, kad personas dzīvokli neaizņem tiesiski, maksājumi par komunālajiem pakalpojumiem nevar radīt īres tiesiskās attiecības (*Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 6.februāra spriedums lietā Nr. SKC-54/2008*). Pēc 2005.gada rēķini vairs nav izrakstīti un atbildētājas nav izrādījušas interesi samaksāt par patērētajiem komunālajiem pakalpojumiem. Līdz ar to var secināt, ka atbildētājas ar savām darbībām, lietojot telpas bez atlīdzības un neveicot samaksu par dzīvojamo telpu lietošanu un saņemtajiem komunālajiem pakalpojumiem, ir norādījušas, ka to patiesais mērķis nav īres tiesisko attiecību nodibināšana likuma „Par dzīvojamo telpu īri" izpratnē.

Pamatojoties uz Rīgas domes 1998.gada 3.februāra lēmumu Nr.5536 „Rīgas ielu alfabētiskajā sarakstā minēto ielu sadalījums atbilstoši Rīgas priekšpilsētu (rajonu) izpilddirekciju administratīvajām teritorijām", likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.panta otro daļu un 44.pantu, Aizsardzības ministrija lūgusi tiesu: 1) nodot lietu (/pers. D/ pilnvarotās personas iesniegto prasību un Aizsardzības ministrijas iesniegto pretprasību) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai izskatīšanai pēc piekritības; 2) izbeigt nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/ sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļas - agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas attiecības un izlikt /pers. D/ un /pers. E/ no tā bez citas dzīvojamās platības ierādīšanas.

[3] 2013.gada 3.septembrī tiesā saņemts /pers. E/ pretprasības pieteikums pret Aizsardzības ministriju par Aizsardzības ministrijas 2011.gada 12.jūlija pretprasību un par morālā kaitējuma kompensāciju, dzīvojamās platības ierādīšanu (lietas 1.sējuma 141.-145.lapa), kurā norādīti analogi apstākļi /pers. D/ prasībā norādītajiem un papildus norādīts, ka uz 2001.gadu, kad Aizsardzības ministrijas īpašumā nonāca strīdus dzīvojamā platība, starp Aizsardzības ministriju un /pers. E/, /pers. D/, jau pastāvēja beztermiņa īres attiecības.

Vienu dienu pēc komendanta I.Kļaviņa nicinošiem izteicieniem un draudiem nošaut, atbildētājai /pers. E/ palika slikti ar sirdi, izsaukto ātro palīdzību teritorijā negribēja ielaist. /pers. E/ ir pensionāre, turklāt invalīde, slima un praktiski guļoša, viņai ir nepieciešama regulāra kopšana, un tāda Aizsardzības ministrijas personas attieksme pret atbildētāju /pers. E/, viņas ģimenes locekļiem, pazemo viņu, apdraud viņas veselību.

Nodarot personisko kaitējumu, piemēram, kaitējumu veselībai, personai tiek nodarīts mantisks kaitējums (mantiska netaisnība) un nemantisks jeb morālais kaitējums (netaisnība). Morālais kaitējums ir prezumējams, t.i., tiek pieņemts, ka konkrēts aizskārums konkrētai personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas, piemēram, pārdzīvojumus. Morālā kaitējuma sekas var nolīdzināt ar noteiktu mantisku vērtību, kas nav zaudējumi. Šo mantisko pamatumu sauc par kompensāciju, sāpju naudu u.c.

Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3.pantā ir noteikts, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt, bet no Aizsardzības ministrijas personas puses tieši tāda pazemojoša attieksme bija pret /pers. E/ un viņas ģimenes locekļiem.

Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām 4.pantā ir noteikts, ka dalībvalstis apņemas nodrošināt un veicināt to, lai visas personas ar invaliditāti varētu pilnībā īstenot visas cilvēktiesības un pamatbrīvības bez jebkāda veida diskriminācijas invaliditātes dēļ.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, kā arī saskaņā ar Civillikuma 3., 1635.pantu, likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 28.^{2} panta piekto daļu, LR Satversmes 89., 95., 96.pantu, Vispārējās Cilvēktiesību deklarācijas 12.pantu, Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3., 6., 8., 13.pantu, Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 4.pantu, atbildētāja /pers. E/ lūgusi tiesu: 1) atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, nomainot nekustamajam īpašumam mājai /Nosaukums A/ Nr.1, kas atrodas /adrese/, statusu no „dzīvojamā māja" uz „komandpunkts"; 2) atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, uzliekot dzeloņstiepli apkārt mājai /Nosaukums A/, laikā, kad tajā dzīvoja civiliedzīvotāji; 3) piedzīt no Aizsardzības ministrijas morālo kompensāciju 50 000 Ls apmērā; 4) uzlikt par pienākumu Aizsardzības ministrijai ierādīt /pers. E/ dzīvojamo platību, kas ir līdzvērtīga tai platībai, kas bija /pers. E/ /Nosaukums A/ 1-7, Jaunolainē, Olaines novadā, līdz elektroenerģijas padeves atslēgšanai.

[4] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014.gada 17.aprīļa lēmumu cita starpā nolemts atteikties pieņemt izskatīšanai Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā /pers. D/ prasības pieteikuma grozījumus un papildinājumus daļā, kurā lūgts atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, nomainot nekustamajam īpašumam mājai /Nosaukums A/ Nr.1, kas atrodas /adrese/, statusu no „dzīvojamā māja" uz „komandpunkts"; atteikties pieņemt izskatīšanai Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā /pers. E/ pretprasības pieteikumu pret Aizsardzības ministriju daļā, kurā lūgts atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, nomainot nekustamajam īpašumam mājai /Nosaukums A/ Nr.1, kas atrodas /adrese/, statusu no „dzīvojamā māja" uz „komandpunkts" (lietas 2.sējuma 12.-15.lapa).

Šis pirmās instances tiesas lēmums tika pārsūdzēts.

Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 3.septembra lēmumu cita starpā nolemts atstāt negrozītu Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014.gada 17.aprīļa lēmumu daļā, kurā atteikts pieņemt /pers. D/ un /pers. E/ pretprasības daļā, kurā lūgts atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, nomainot nekustamajam īpašumam statusu no „dzīvojamā māja" uz „komandpunkts" (lietas 2.sējuma 63.-70.lapa).

[5] 2014.gada 12.novembrī tiesā saņemti Aizsardzības ministrijas 2014.gada 7.novembra rakstveida paskaidrojumi par /pers. E/ 2013.gada 3.septembra pretprasību un /pers. D/ 2012.gada 11.septembra prasības grozījumiem un papildinājumiem (lietas 2.sējuma 81.-89.lapa).

[6] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014.gada 19.decembra spriedumu noraidīta /pers. D/ prasība pret Aizsardzības ministriju par rīcības atzīšanu par prettiesisku, par morālās kompensācijas piedziņu, par pienākuma uzlikšanu ierādīt dzīvojamo platību un apmierināta Aizsardzības ministrijas pretprasība pret /pers. D/ un /pers. E/ par nekustamā īpašuma lietošanas attiecību izbeigšanu un izlikšanu bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas, izbeigtas nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ /adrese/, sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļas - agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas attiecības un izlikta /pers. D/ un /pers. E/ no šī nekustamā īpašuma bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas.

Izbeigta tiesvedība lietā /pers. D/ prasības daļā pret Aizsardzības ministriju par pienākuma uzlikšanu noslēgt dzīvojamās telpas īres līgumu.

Noraidīta /pers. E/pretprasība pret Aizsardzības ministriju par rīcības atzīšanu par prettiesisku, par morālās kompensācijas piedziņu, par pienākuma uzlikšanu ierādīt dzīvojamo platību.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka lietā nav strīda par to, ka /pers. D/ un /pers. E/ iepriekš bija lietojušas nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/ sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļu, kas atbilst agrākajam dzīvoklim Nr.7 (turpmāk tekstā arī - agrākais dzīvoklis Nr.7).

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Ministru kabineta 1994.gada 20.decembra rīkojumu Nr.566 „Par nekustamo īpašumu Rīgas rajona Olaines pagasta /Nosaukums A/ un /Nosaukums C/" saskaņā ar kuru nekustamais īpašums /Nosaukums A/, /adrese/, vienotā sastāvā (tajā skaitā arī būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/) tiek saglabāts valsts īpašumā ar mērķi izmantot to militāru funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka valstij piederošā nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, sastāvā esošā būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/(agrākā 12 dzīvokļu dzīvojamā ēka) valsts aizsardzības infrastruktūras pilnveidošanas procesā ir pārveidota par komandpunktu (nedzīvojamo ēku) un šis fakts 2009.gada 28.augustā ir nostiprināts Olaines pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/ Līdz ar to vairs nepastāv dzīvojamā ēka un būvē ar kadastra apzīmējumu /numurs A/vairs nav dzīvojamo telpu, kas atbilstu dzīvojamās telpas īres līguma priekšmetam likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 3.panta izpratnē. Par iepriekšminēto /pers. D/ ir informēta ar Aizsardzības ministrijas 2009.gada 23.decembra vēstuli Nr.MVN/4409.

Pirmās instances tiesas ieskatā lietā nav strīds par to, ka /pers. D/ un /pers. E/ kā savu deklarētās dzīvesvietas adresi bija norādījušas /Nosaukums A/ 1-7, /adrese/.

Lietā ir strīds par to, vai /pers. D/ un /pers. E/ šī agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesības ieguva likumīgā ceļā.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz /pers. D/ un /pers. E/ prasības pieteikumos norādīto, ka dzīvoklis nodots lietošanā /pers. D/, saskaņā ar īres līgumu un atzinusi šādu /pers. D/ un /pers. E/ apgalvojumu par nepierādītu, jo tiesai nav iesniegts agrākā dzīvokļa Nr.7 īres līgums.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Civillikuma 3.pantu, ka katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies, taču neskartas paliek jau iegūtās tiesības.

Pirmās instances tiesa secinājusi, ka ņemot vērā Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņās Nr.10.10./3623, Nr.10.10./3621 un Siguldas zonālā valsts arhīva 2009.gada 29.decembra vēstulē Nr.S-130/9-3 minēto faktu, ka /pers. D/ un /pers. E/ dzīvesvietas adrese Aizsardzības ministrijas valdījumā esošajā nekustamajā īpašumā ir deklarēta kopš 1994.gada 25.jūlija, jautājumā par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesību rašanos ir piemērojami likuma „Par dzīvojamo telpu īri" noteikumi attiecīgajā laika posmā spēkā esošajā redakcijā. Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta otro daļu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 13.augustam) dzīvojamās telpas lietošanas vienīgais pamats īrniekam ir dzīvojamās telpas īres līgums. Arī aktuālajā redakcijā likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta otrā daļa noteic, ka dzīvojamās telpas lietošanas vienīgais pamats īrniekam vai apakšīrniekam ir dzīvojamās telpas īres vai apakšīres līgums.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.panta pirmo daļu, kas noteic, ka dzīvojamās telpas īres līgumu slēdz rakstveidā izīrētājs un īrnieks.

Pirmās instances tiesa atsaukusies arī uz Civillikuma 1488.panta 1.punktu, kas noteic, ja nav ievērota rakstveida forma darījumiem, kur likums to prasa ievērot, pusēm no tā izrietošas prasījuma tiesības rodas tikai gadījumā, ja šo darījumu ir izpildījušas abas puses. Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta pirmo daļu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 13.augustam) dzīvojamās telpas īre ir dzīvojamās telpas lietošanas tiesību nodošana citai personai par maksu. Arī aktuālajā redakcijā likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta pirmā daļa noteic, ka dzīvojamās telpas īre ir dzīvojamās telpas lietošanas tiesību nodošana citai personai par maksu. Dzīvojamās telpas lietošanas tiesības citai personai var nodot dzīvojamās telpas īpašnieks, valdītājs, kā arī pašvaldība, ja tā atbilstoši likumam „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" uz likumīga pamata ieguvusi attiecīgo dzīvojamo telpu lietojumā.

Arī Civillikuma 2112.pants noteic, ka noma vai īre ir līgums, ar ko viena puse piešķir vai apsola otrai par zināmu nomas vai īres maksu kādas lietas lietošanu, bet Civillikuma 2141.pants noteic, ka nomniekam un īrniekam jāsamaksā nomas un īres maksa līgumā noteiktajos termiņos; novilcinot maksājumus, viņam jāmaksā nokavējuma procenti.

Civillikuma 1828.panta pirmā daļa noteic, ka samaksa ir izdarīta, jāpierāda tam, kas to apgalvo.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka tiesā nav iesniegti pierādījumi tam, ka /pers. D/ vai /pers. E/ jebkad būtu veikušas Aizsardzības ministrijai vai arī iepriekšējam nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ īpašniekam un valdītājam bijušā dzīvokļa Nr.7 īres maksājumus.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka tiesā nav iesniegti pierādījumi arī tam, ka pušu starpā būtu pastāvējušas faktiskās dzīvojamās telpas izīrētāja - īrnieka tiesiskās attiecības, jo īrnieks nav veicis un izīrētājs nav pieņēmis dzīvojamās telpas (iepriekšējā dzīvokļa Nr.7) īres maksājumus.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.panta otro daļu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 13.augustam), ka valstij piederošās mājās dzīvojamās telpas īres līgumu uz valsts vai pašvaldības institūcijas lēmuma pamata slēdz valdītājs. Arī aktuālajā redakcijā likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.panta otrā daļa noteic, ka valstij vai pašvaldībai piederošas dzīvojamās telpas īres līgumu uz valsts vai pašvaldības institūcijas lēmuma pamata slēdz valdītājs. Valsts uzņēmējsabiedrības pamatkapitālā iekļautā dzīvojamā mājā dzīvojamās telpas īres līgumu slēdz uzņēmējsabiedrība uz tās statūtos noteiktās institūcijas lēmuma pamata. Dzīvojamās telpas īres līgums noslēdzams mēneša laikā pēc šāda lēmuma pieņemšanas. Aizsardzības ministrija norāda, ka nav pieņēmusi lēmumu par agrākā dzīvokļa Nr.7 nodošanu lietošanā /pers. D/ un /pers. E/.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka tiesā nav iesniegti pierādījumi tam, ka kādas citas valsts vai pašvaldības institūcijas būtu pieņēmušas šādu lēmumu.

Pirmās instances tiesa secinājusi, ka /pers. D/ un /pers. E/ pierakstīšanās agrākajā dzīvoklī Nr.7, neesot likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.pantā paredzētajam lēmumam, rakstveidā noslēgtam īres līgumam, un neievērojot šī likuma 2.panta noteikumus, neliecina par to, ka /pers. D/ un /pers. E/

agrākajā dzīvoklī Nr.7 būtu iemitinājušās tiesiski.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka Aizsardzības ministrija pamatoti savā pretprasības pieteikumā norādīja, ka Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņas Nr.10.10./3623 un Nr.10.10./3621 apliecina faktu, ka /pers. D/ un /pers. E/ pieraksta adrese Dzīvesvietas deklarēšanas likuma Pārejas noteikumu 1.punktā noteiktajā kārtībā ir atzīstama par dzīvesvietas pirmreizējo deklarāciju līdz brīdim, kad persona deklarē citu dzīves vietu iepriekšminētajā likumā noteiktajā kārtībā.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka tiesā nav iesniegti dokumenti, kas apliecinātu /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7. Tiesas rīcībā nav nedz attiecīgas valsts vai pašvaldības institūcijas lēmums par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesību piešķiršanu, nedz arī attiecīga starp izīrētāju un īrnieku rakstveidā noslēgta īres līguma.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka Aizsardzības ministrija savā pretprasībā ir pamatoti atsaukusies uz Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 6.februāra spriedumu lietā Nr.SKC-5412008, kurā norādīts, ka pie apstākļiem, kad personas dzīvokli neaizņem tiesiski, maksājumi par komunālajiem pakalpojumiem nevar radīt īres tiesiskās attiecības.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 44.pantu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 13.augustam), kas noteica, ka personas, kas patvarīgi - bez dzīvojamās telpas īres līguma noslēgšanas - aizņēmušas dzīvojamās telpas, izliek tiesas ceļā bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas, piedzenot no tām ar izlikšanu saistītos izdevumus. Arī aktuālajā redakcijā likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 44.pants noteic, ka personas, kas patvarīgi - bez dzīvojamās telpas īres līguma noslēgšanas - aizņēmušas dzīvojamās telpas, izliek tiesas ceļā bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas, piedzenot visus zaudējumus, kas saistīti ar telpu nelikumīgu aizņemšanu un izlikšanu no tām.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka tā kā lietā ir nodibināts, ka /pers. D/ un /pers. E/ bez dzīvojamās telpas īres līguma noslēgšanas (tātad patvarīgi) ir aizņēmušas nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/ sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļu, kas atbilst agrākajam dzīvoklim Nr.7, saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 44.pantu, viņas ir iziekamas no šī nekustamā īpašuma bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas.

Pirmās instances tiesa atzinusi par pamatotiem Aizsardzības ministrijas rakstveida paskaidrojumus.

Pirmās instances tiesa secinājusi, Aizsardzības ministrija savos rakstveida paskaidrojumos ir pamatoti norādījusi, ka /pers. D/ un /pers. E/ ir bijušas pierakstītas, bet vēlāk deklarējušas savu dzīvesvietu Aizsardzības ministrijas valdījumā nodotajā valsts nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļā, kas atbilst agrākajam dzīvoklim Nr.7. /pers. D/ un /pers. E/ agrākajā dzīvoklī Nr.7 praktiski neuzturas un, saskaņā ar 2011.gada 23.jūnijā, 3., 7. un 8.augustā parakstītājiem aktiem, ir izvedušas no tā sadzīves tehniku un atsevišķas personīgās mantas. /pers. D/ prasības papildinājumos norādījusi, ka šobrīd īrē citu dzīvokli, taču arī agrākajā dzīvoklī Nr.7 vēl aizvien atrodas /pers. E/ un /pers. D/ piederošas lietas.

/pers. D/ un /pers. E/ atsakās atbrīvot agrāko dzīvokli Nr.7 un deklarēt dzīvesvietu īrētajā dzīvoklī. /pers. D/ un /pers. E/ uzskata, ka viņu tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7, atteikties to atbrīvot un prasīt ierādīt līdzvērtīgu dzīvojamo platību izriet no fakta, ka kopš 1971.gada /pers. D/ un /pers. E/ dzīvo agrākajā dzīvoklī Nr.7, ir tajā pierakstītas, bet vēlāk tur deklarēta viņu dzīvesvieta.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka nedz prasības pieteikumam, nedz tā grozījumiem, nedz arī pretprasības pieteikumam nav pievienoti dokumenti, kas apstiprinātu /pers. D/ un /pers. E/ apgalvojumu, ka viņas kopš 1971.gada 19.maija dzīvo agrākajā dzīvoklī Nr.7 un tas ir ticis izīrēts /pers. D/. Tāpat arī nav pamatots /pers. D/ un /pers. E/ norādītais, ka 2001.gadā, kad Aizsardzības ministrijas īpašumā nonāca strīdus nekustamais īpašums, starp Aizsardzības ministriju un /pers. D/ un /pers. E/ par agrāko dzīvokli Nr.7 ir jau pastāvējušas beztermiņa īres attiecības. Proti, /pers. D/ iesniegtajam prasības pieteikumam ir pievienota 1986.gada 30.janvāra karaspēka daļas Nr.1310 izsniegta izziņa, kur norādīts, ka, pamatojoties uz 1978.gada 19.maija īres līgumu, /pers. D/, /pers. E/ un /pers. AI/ lieto (komunālo) dzīvokli Nr.2 mājā Nr.1 Dalbes ciemā, Rīgas rajonā, ar dzīvojamo platību 12,9 m^2. Savukārt Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņas Nr.10.10./3623 un Nr.10.10./3621 apliecina faktu, ka /pers. D/ un /pers. E/ kopš 1994.gada 25.jūlija ir bijušas pierakstītas agrākajā dzīvoklī Nr.7, bet vēlāk tur deklarēta viņu dzīvesvieta. No iepriekšminētā izriet, ka, pamatojoties uz 1978.gada 19.maija īres līgumu, /pers. D/ un /pers. E/ lietošanā ir bijis nodots dzīvoklis Nr.2, bet vēlākais 1994.gada 25.jūlijā /pers. D/ un /pers. E/ ir pārtraukušas agrākā dzīvokļa Nr.2 lietošanu un uzsākušas lietot agrāko dzīvokli Nr.7. Pieraksta veikšanas brīdī (1994.gada 25.jūlijā) spēkā esošie normatīvie akti nosaka noteiktu kārtību, kādā var tikt piešķirtas lietošanā valsts vai pašvaldības valdījumā esošas dzīvojamās telpas. Nedz /pers. D/prasības pieteikumam, nedz arī /pers. E/ pretprasības pieteikumam nav pievienoti dokumenti, kas apliecinātu /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7 - nav nedz attiecīgs valsts vai pašvaldību institūcijas lēmums par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesību piešķiršanu, nedz arī attiecīga rakstveida īres līguma. Tā kā saskaņā ar iepriekšminētajām Olaines novada pašvaldības izsniegtajām izziņām pieraksts agrākajā dzīvoklī Nr.7 ir veikts 1994.gada 25.jūlijā, nav pamatota /pers. D/ un /pers. E/ atsaukšanās uz LPSR Dzīvokļu kodeksa noteikumiem, tā kā nav nedz attiecīgs valsts vai pašvaldību institūcijas lēmums par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesību piešķiršanu /pers. D/ un /pers. E/, nedz arī attiecīga rakstveida īres līguma, nav pamatota arī /pers. D/ un /pers. E/ atsaukšanās uz likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 8.panta un Pārejas noteikumu 1.punkta noteikumiem. Tāpat arī nav pamatota /pers. D/ un /pers. E/ atsaukšanās uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993.gada 12.februāra lēmuma Nr.76 „Iedzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumi" 6.punktu, jo saskaņā ar iepriekšminēto noteikumu 9.punktu (1994.gada 25.jūlijā spēkā esošajā redakcijā, t.i., ar 1993.gada 13.aprīļa Ministru padomes lēmumu Nr. 186 „Par grozījumiem ar Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993.gada 12.februāra lēmumu Nr.76 apstiprinātajos Iedzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumos Latvijas Republikā" izdarītajiem grozījumiem) īrnieki, kā arī viņu ģimenes locekļi tiek pierakstīti uz laiku vai pastāvīgi brīvās dzīvojamās telpās, ja viņi ir iemitinājušies attiecīgajā dzīvojamā telpā, pamatojoties uz dzīvojamās telpas īres vai apakšīres līgumiem, kas noslēgti saskaņā ar likumu „Par dzīvojamo telpu īri".

Savukārt, saskaņā ar iepriekšminēto noteikumu 14.6.punktu, lai pierakstītu personu dzīvojamās telpās, nepieciešams likumā noteiktajā kārtībā noslēgts īres vai dienesta telpu īres līgums. Līdz ar to 1994.gada 25.jūlija pieraksts agrākajā dzīvoklī Nr.7, kas veikts neesot likuma „Par dzīvojamo telpu īri" (redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 24.augustam) 5.pantam atbilstošam nekustamā īpašuma valdītāja institūcijas lēmumam un rakstveida īres līgumam, nerada /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot citai personai piederošu nekustamo īpašumu un prasīt ierādīt līdzvērtīgu dzīvojamo telpu. /pers. D/ un /pers. E/ lūdz atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, uzliekot apkārt mājai /Nosaukums A/, /adrese/, dzeloņstiepli laikā, kad tajā dzīvoja civiliedzīvotāji. Agrākais dzīvoklis Nr.7 atrodas būvē ar kadastra apzīmējumu /numurs A/, kas ietilpst stratēģiski svarīga valsts aizsardzības objekta - nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, (kadastra Nr. /numurs D/) sastāvā.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Ministru kabineta 1994.gada 20.decembra rīkojumu Nr.566 „Par nekustamo īpašumu Rīgas rajona Olaines pagasta /Nosaukums A/ un /Nosaukums C/" (turpmāk - MK rīkojums Nr.566) saskaņā ar kuru nekustamais īpašums /Nosaukums A/, /adrese/, vienotā sastāvā (tajā skaitā arī būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/) tiek saglabāts valsts īpašumā ar mērķi izmantot to militāru funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām. Tādējādi, jau sakontēji ir pieņemts lēmums, ka šajā nekustamajā īpašumā tiek izveidots stratēģiski svarīgs valsts aizsardzības objekts un viss nekustamais īpašums vienotā sastāvā tiek izmantots militāro funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām, tostarp arī būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/. Kaut arī saskaņā ar Valsts zemes dienesta datiem būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/sākotnējais lietošanas veids bija - „dzīvojamā māja", ar MK rīkojumu Nr.566 to ir paredzēts izmantot militāro funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām, nevis vispārējā kārtībā izīrēt kā dzīvojamo māju atbilstoši būves lietošanas veidam. Turklāt, Aizsardzības ministrijas nolikums (atbilstoši 1993.gada 13.maija Ministru Padomes lēmumam Nr.237 „Par Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas nolikumu" un vēlāk to aizstājošajiem normatīvajiem aktiem)

neparedz Aizsardzības ministrijai funkciju pārvaldīt un izīrēt valsts dzīvojamās telpas, izņemot likuma „Par Aizsardzības spēkiem" 47.pantā noteiktajā gadījumā, kas paredzēja Aizsardzības ministrijai tiesības iegūt valdījumā dzīvojamās telpas ar mērķi izmantot tās karavīru nodrošināšanai ar dienesta dzīvojamām telpām. Saskaņā ar MK rīkojuma Nr.566 1.punktu nekustamais īpašums ir nodots Aizsardzības ministrijas valdījumā Nacionālo bruņoto spēku sakaru centra izveidei, bet ar tā 2.punktu dots uzdevums nostiprināt zemesgrāmatā īpašuma tiesības valstij Aizsardzības ministrijas personā. Tādējādi, atbilstoši MK rīkojumam Nr.566 Aizsardzības ministrijai tika noteiktas tiesības, atbilstoši Civillikuma 927.panta noteikumiem, īstenot valsts īpašuma tiesības uz šo nekustamo īpašumu un noteikts pārvaldes uzdevums izmantot šo nekustamo īpašumu militāro funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām. No iepriekšminētā uzdevuma izriet arī Aizsardzības ministrijas turpmākās darbības valsts aizsardzības infrastruktūras sakārtošanai un pilnveidošanai. Pamatojoties uz MK rīkojumu Nr.566, 2001.gada 10.oktobrī Rīgas rajona zemesgrāmatu nodaļas Olaines pagasta zemesgrāmatu nodalījumā Nr.1000 0003 2874 ir nostiprinātas nekustamā īpašuma /adrese/ (t.sk. būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/) īpašuma tiesības valstij Aizsardzības ministrijas personā.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Aizsargjoslu likuma 23.[1] panta pirmo daļu, kas noteic, ka ap valsts aizsardzības objektiem tiek noteiktas aizsargjoslas, lai nodrošinātu valsts aizsardzības objektu drošību un ekspluatāciju, kā arī lai nodrošinātu, ka netiek apdraudēta valsts funkciju un uzdevumu izpilde valsts aizsardzības objektos. Īstenojot ar MK rīkojumu Nr.566 doto uzdevumu, saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 27.jūnija noteikumu Nr.508 „Noteikumi par aizsargjoslām ap valsts aizsardzības objektiem un šo aizsargjoslu platumu" 2.30.punktu ap nekustamo īpašumu /Nosaukums A/, /adrese/, kadastra Nr. /numurs E/, ir noteikta aizsargjosla 200 metru platumā.

Valsts aizsardzības infrastruktūras pilnveidošanas procesā nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, sastāvā esošā būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/(agrākā 12 dzīvokļu dzīvojamā ēka), atbilstoši Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām un Ministru kabineta 2003.gada 22.aprīļa noteiktumiem Nr.190 „Valsts aizsardzības būvju būvniecības kārtība", ir iekļauta komandpunktu klasē (nedzīvojamā ēka). Šis fakts 2009.gada 28.augustā ir nostiprināts Olaines pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/. Ieraksts pamatots ar Aizsardzības ministrijas 2009.gada 24.augusta nostiprinājuma lūgumu un 2009.gada 18.augusta kadastra izziņu Nr.11-06-LR1/0216. Līdz ar šo ierakstu ēkas ar kadastra apzīmējumu /numurs A/statusa izmaiņas ir ieguvušas publisku ticamību. Saskaņā ar Civillikuma 927.pantu īpašums ir pilnīgas varas tiesība par lietu, t.i., tiesība valdīt un lietot to, iegūt no tās visus iespējamos labumus. Saskaņā ar MK rīkojumu Nr.566 Aizsardzības ministrijai ir uzdots veikt noteiktu pārvaldes uzdevumu un īstenot valsts īpašuma tiesības šajā nekustamajā īpašumā. Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" Pārejas noteikumu 11.punktu likumdevējs ir noteicis ierobežojumu valstij kopš 2002.gada 1.janvāra noteikt sev piederošajam nekustamajam īpašumam dienesta dzīvojamo telpu statusu.

Vienlaikus likumdevējs nav ierobežojis iespējas atcelt dienesta dzīvojamo telpu statusu. Līdz ar to iestādei, kuras personā tiek īstenotas valsts īpašuma tiesības uz kādu nekustamo īpašumu, ir atstāta pilna rīcības brīvība noteikt tās valdījumā esošam valsts nekustamajam īpašumam citu statusu.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka Aizsardzības ministrija ir izmantojusi savas tiesības un Olaines novada Olaines pagastā esošai valsts nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ sastāvā esošajai dzīvojamai ēkai ir noteikusi statusu „komandpunkts". Turklāt, būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/lietošanas veida maiņa pati par sevi neietekmē starp pusēm pastāvošās lietošanas attiecības, t.i., Aizsardzības ministrija /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7 ir apstrīdējusi jau pirms iepriekšminētās būves lietošanas veida un statusa maiņas. Līdz ar to, /pers. D/ un /pers. E/ nav tiesiska pamata uzskatīt par prettiesiskām Aizsardzības ministrijas darbības, kas vērstas uz ēkas ar kadastra apzīmējumu /numurs A/lietošanas veida un statusa maiņu. /pers. D/ un /pers. E/ apgalvojums, ka viņas nav informētas par Aizsardzības ministrijas veiktajām darbībām, mainot būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/statusu, neatbilst patiesībai, jo ar Aizsardzības ministrijas 2009.gada 23.decembra vēstuli Nr.MV-N/4409 /pers. D/ un /pers. E/ ir paziņots par ēkas statusa un lietošanas veida maiņu. Neskatoties uz to, ka ar dzīvojamās ēkas statusa un lietošanas veida maiņu /pers. D/ un /pers. E/ ieskatā ir aizskartas viņu tiesiskās intereses, ne /pers. D/, nedz arī /pers. E/ nav izmantojušas Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības un nav apstrīdējušas nedz Aizsardzības ministrijas, nedz Valsts zemes dienesta rīcību. Ņemot vērā ar MK rīkojumu Nr.566 noteikto nekustamā īpašuma izmantošanas mērķi, valsts aizsardzības infrastruktūras pilnveidošanas procesā ap nekustamo īpašumu tika izbūvēts Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām atbilstošs žogs. Žoga izveidošana ap nekustamo īpašumu (t.sk. strīdus ēku) pati par sevi nevar tikt uzskatīta par prettiesisku, jo tā ir veikta, īstenojot MK rīkojumā Nr.566 noteikto uzdevumu un ievērojot normatīvo aktu prasības, vienlaicīgi saglabājot arī iespēju strīdus periodā agrākā dzīvokļa Nr.7 iedzīvotājiem piekļūt agrākajam dzīvoklim Nr.7. Līdz ar to, /pers. D/ un /pers. E/ nav tiesiska pamata uzskatīt par prettiesiskām Aizsardzības ministrijas darbības, izbūvējot ap strīdus nekustamo īpašumu Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām atbilstošu žogu.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka papildus /pers. D/ lūgusi atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, apzināti pakļaujot /pers. D/ prasībām, kas piemērojamas militārpersonām un aizturētajām personām. Lai nodrošinātu valsts aizsardzības objektu drošību un kārtību tajā, nekustamajos īpašumos, kas tiek izmantoti militāru funkciju veikšanai, tiek noteikti iekšējās kārtības noteikumi, drošības prasības un caurlaižu režīms.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka tā kā strīdus nekustamais īpašums, atbilstoši MK rīkojumam Nr.566, ir stratēģiski svarīgs valsts aizsardzības objekts, tajā ir noteiktas drošības prasības un caurlaižu režīms. To izpildi un ievērošanu nodrošina Militārā policija. Taču arī /pers. D/ un /pers. E/ kā jebkurai citai personai, atrodoties nekustamajā īpašumā, kas tiek izmantots militāru funkciju veikšanai, ir nepieciešams ievērot gan tajā noteiktās drošības prasības un caurlaižu režīmu, gan arī Militārās policijas norādījumus. Iepriekšminētie noteikumi nosaka iekļūšanas un izkļūšanas kārtību u.tml. iekšējās kārtības noteikumus un nekādā ziņā nav pielīdzināmi prasībām, kuras piemēro militārpersonām vai aizturētajām personām.

/pers. D/ un /pers. E/ uzskata, ka Aizsardzības ministrijas rīcība, veicot iepriekšminētās darbības un attīstot valsts aizsardzības infrastruktūru, ir veidojusi viņu tiesību aizskārumu, novedusi prasītājas cilvēka cieņu pazemojošos apstākļos un, iespējams, aizskārusi /pers. D/ un /pers. E/ tiesības uz mājokli. Pamatojoties uz iepriekšminēto, /pers. D/ un /pers. E/ lūgušas tiesu piedzīt no Aizsardzības ministrijas morālo kompensāciju 50 000 Ls apmērā /pers. E/ labā, bet /pers. D/ labā 100 000 Ls.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka tā kā /pers. E/ un /pers. D/ atteikums atbrīvot agrāko dzīvokli Nr.7 nav tiesiski pamatots, Aizsardzības ministrijas darbības, kuras /pers. E/ un /pers. D/ prasības kārtībā lūgušas atzīt par prettiesiskām, pašas par sevi nevar tikt uzskatītas par prasītāju tiesību aizskārumu. /pers. D/ un /pers. E/ apgalvojumi, ka Aizsardzības ministrijas rīcības rezultātā ir aizskartas viņu tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem agrākajā dzīvoklī Nr.7 (brīvi pārvietoties, ienest personiskās mantas un pārtiku u.tml.) un apgalvojumi par pazemojošu, veselību, godu un cieņu aizskarošu attieksmi nav pamatoti ar pierādījumiem. Tāpat arī nav pamatoti ar pierādījumiem apgalvojumi par iespējamo tiesību uz mājokli aizskārumu. Aizsardzības ministrija, veicot darbības Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām atbilstoša komandpunkta izveidei, žoga izbūvei, drošības un caurlaižu režīma noteikšanai nekustamajā īpašumā /Nosaukums A/, /adrese/, rīkojās ar mērķi nodrošināt stratēģiski svarīga valsts aizsardzības objekta drošību un militāro funkciju izpildi tajā, atbilstoši MK rīkojumā Nr.566 dotajam pārvaldes uzdevumam. Turklāt, veicot iepriekšminētās darbības, Aizsardzības ministrija, neskatoties uz to, ka apstrīd /pers. E/ un /pers. D/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7 un atrasties strīdus nekustamajā īpašumā, ir iespēju robežās nodrošinājusi prasītāju iespēju lietot agrāko dzīvokli Nr.7 līdz tiek panākta strīda izšķiršana tiesas ceļā. Valsts aizsardzības objektā noteiktās drošības prasības, caurlaižu noteikumi un izbūvētais žogs neliedz /pers. D/ un /pers. E/ iespēju izmantot agrāko dzīvokli Nr.7 privātās dzīves vajadzībām. Aizsardzības ministrija nav /pers. D/ un /pers. E/ patvaļīgi izlikusi no agrākā dzīvokļa Nr.7, nedz arī kādā citā

veidā aizskārusi viņu tiesības uz mājokli. Gluži pretēji, Aizsardzības ministrija ir piedāvājusi /pers. D/ un /pers. E/ atbalstu līdzvērtīgas dzīvojamās telpas atrašanā, taču to viņas nav pieņēmušas. Tā vietā /pers. D/ ir patstāvīgi atradusi citas dzīvojamās telpas un īrē tās. Esošo situāciju ir vērtējis Latvijas Republikas Tiesībsargs un 2011.gada 16.decembra atzinumā pārbaudes ielā Nr.2010-166-18AC atzinis, ka pastāvošajā situācijā nav saskatāms tiesību uz mājokli aizskārums. Saskaņā ar Civillikuma 1635.panta pirmo daļu katrs tiesību aizskārums, kura rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot, bet saskaņā ar Civillikuma 1635.panta trešo daļu morālā kaitējuma fakts ir jāpierāda, izņemot gadījumus, ja neatļautā darbība izpaudusies kā noteikta veida noziedzīgs nodarījums. No iepriekšminētā izriet, ka, prasot civiltiesiskā kārtībā atlīdzināt morālo kaitējumu, prasītājai būtu jāpierāda tiesību aizskāruma fakts, atbildētāja vaina tajā un tiesību aizskāruma rezultātā nodarītā morālā kaitējuma fakts. Nedz /pers. D/iesniegtie prasības pieteikuma grozījumi un papildinājumi, nedz arī /pers. E/ iesniegtā pretprasība un tām pievienotie dokumenti nesatur pierādījumus apgalvojumiem par tiesību aizskārumu un morālā kaitējuma nodarīšanas faktu. Līdz ar to arī /pers. E/ un /pers. D/ prasība par morālās kompensācijas piedziņu nav tiesiski pamatota. Nav pamatota /pers. E/ pretprasībā norādītā atsauce uz Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 4.pantu, jo strīds ir par /pers. D/ un /pers. E/ tiesībām lietot citai personai piederošu nekustamo īpašumu un nav saistīts ar jebkura veida diskrimināciju vai ierobežojumu personai ar invaliditāti īstenot savas tiesības. /pers. D/ un /pers. E/ lūgušas uzlikt par pienākumu Aizsardzības ministrijai ierādīt /pers. E/ un /pers. D/ dzīvojamo platību, kas līdzvērtīga /Nosaukums A/ 1-7, /adrese/, līdz elektroenerģijas padeves atslēgšanai. Pieraksts, kas veikts, neesot likuma „Par dzīvojamo telpu īri" (redakcijā, kas spēkā līdz 1996.gada 24.augustam) 5.pantam atbilstošam nekustamā īpašuma valdītāja institūcijas lēmumam un rakstveida īres līgumam, nerada tiesības lietot citai personai piederošu nekustamo īpašumu, kā arī nerada tiesības prasīt ierādīt līdzvērtīgu dzīvojamo telpu.

/pers. E/ pretprasība ierādīt viņai līdzvērtīgu dzīvojamo telpu nav pamatota, jo kā norāda pati /pers. E/, jau sākotnēji viņa ir tikusi pierakstīta kā /pers. D/ ģimenes loceklis.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka Aizsardzības ministrija, neskatoties uz to, ka apstrīd /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7, ir sniegusi un turpina sniegt atbalstu citas dzīvojamās telpas atrašanā, taču Aizsardzības ministrijas piedāvāto palīdzību citas dzīvojamās telpas atrašanā /pers. D/ un /pers. E/ ir noraidījušas vai arī nav atsaukušās Aizsardzības ministrijas aicinājumam izskatīt Olaines novada domes piedāvāto iespēju. Pirmās instances tiesa atsaukusies uz 2014.gada 22.augusta vēstuli Nr. MV-N/2011 ar kuru Aizsardzības ministrija vērsās pie /pers. E/ un /pers. D/ pārstāves ar lūgumu līdz 2014.gada 2.septembrim sniegt atbildi, vai /pers. D/ un /pers. E/ ir ieinteresētas izskatīt Olaines novada domes ierosinājumu un iegūt dzīvokļa Nr.17 vai Nr.18 /Nosaukums J/, /adrese/, īres lietošanas tiesības uz nenoteiktu laiku.

/pers. D/ un /pers. E/ pārstāve lūdza pagarināt atbildes sniegšanas termiņu, taču atbildi uz iepriekšminēto piedāvājumu nav sniegusi. /pers. D/ prasības pieteikuma papildinājumos ir norādījusi, ka šobrīd īrē citas dzīvojamās telpas.

Ievērojot minēto un faktu, ka 2011.gadā no agrākā dzīvokļa Nr.7 ir izvesta daļa no /pers. D/ un /pers. E/ piederošajām lietām, pirmās instances tiesa secinājusi, ka /pers. D/ jau ir atradusi citu dzīvojamo telpu un bez tiesiska pamata atsakās atbrīvot agrāko dzīvokli Nr.7 un deklarēt dzīvesvietu īrētajā dzīvoklī. Neskatoties uz to, /pers. D/ un /pers. E/ uztur spēkā prasījumu uzlikt par pienākumu Aizsardzības ministrijai „ierādīt līdzvērtīgu dzīvojamo telpu", nenorādot pat vēlamo telpu veidu un atrašanās vietu.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka šis prasījums ir neskaidrs un pie esošajiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem arī pārprotams. Proti, ēka un agrākais dzīvoklis Nr.7 ir sliktā tehniskā stāvoklī, ugunsnedrošas un tajās nav pieejami komunālie pakalpojumi. Nav skaidrs, vai /pers. D/ un /pers. E/ tiešām vēlas iegūt lietošanā līdzvērtīgu dzīvojamo telpu. Šobrīd /pers. D/un /pers. E/ agrāko dzīvokli Nr.7 lieto bez spēkā esoša līguma, atsaucoties uz pierakstu, kā arī uzskata, ka esošās lietošanas attiecības nav terminētas. Šobrīd /pers. D/un /pers. E/ īres maksu par agrākā dzīvokļa Nr.7 izmantošanu nemaksā. Nav skaidrs, vai /pers. D/ un /pers. E/ vēlas iegūt līdzvērtīgu dzīvojamo telpu bezatlīdzības lietošanā vai arī īrēt to par noteiktu īres maksu.

Pirmās instances tiesas ieskatā lietā nav strīda par to, ka Aizsardzības ministrija, veicot darbības Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām atbilstoša komandpunkta izveidei, žoga izbūvei, drošības un caurlaižu režīma noteikšanai nekustamajā īpašumā /Nosaukums A/, /adrese/, rīkojās ar mērķi nodrošināt stratēģiski svarīga valsts aizsardzības objekta drošību un militāro funkciju izpildi tajā, atbilstoši MK rīkojumā Nr.566 dotajam pārvaldes uzdevumam.

Pirmās instances tiesa par vispārzināmu atzinusi faktu, ka militāros objektos tiek noteikts daudz stingrāks režīms un iekšējās kārtības noteikumi, nekā tas notiek civiliem mērķiem paredzētajos objektos. Aizsardzības ministrijas darbības, kuras /pers. D/ un /pers. E/ lūdz atzīt par prettiesiskām, tiesai nav likumīga pamata atzīt par prettiesiskām darbībām un par tādām darbībām, kas kaut mazākajā mērā būtu izraisījušas /pers. D/ un /pers. E/ tiesību aizskārumu.

Tieši otrādi,- pirmās instances tiesa atzinusi, ka Aizsardzības ministrijas rīcība, uzceļot dzeloņstiepļu žogu apkārt stratēģiski svarīgam valsts aizsardzības objektam, nodrošinot tajā caurlaižu režīmu un iekšējās kārtības noteikumu ievērošanu, ir rīkojusies atbilstoši normatīvo aktu prasībām, bet /pers. D/ un /pers. E/, ilgstoši neatbrīvojot bez likumīga pamata aizņemtu citai personai piederošu nekustamo īpašumu, ir rīkojušās prettiesiski.

[7] Prasītāja/pers. D/ un atbildētāja /pers. E/ iesniegušas apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2014.gada 19.decembra spriedumu, kurā norādīts, ka nepiekrīt spriedumam un to pārsūdz pilnā apmērā.

[7.1] Apelācijas sūdzībās norādīts, ka /pers. D/ un /pers. E/ bija spiestas griezties ar prasību tiesā, jo no 1971.gada 19.maija viņa un viņas ģimene dzīvo un viņu dzīvesvieta ir deklarēta (1978.gadā bija pieraksts) pēc adreses /Nosaukums A/ 1-7, Jaunolainē, Olaines pagasts. Dzīvoklis nodots dzīvošanā saskaņā ar īres līgumu. Dzīvokli nodevusi nomā karu daļa Nr.1310. Dzīvoklis tika nodots nomā viņai, viņas mātei /pers. E/ un viņas meitai /pers. P/ (laulībā iegūts uzvārds - Djačenko). Tātad dzīvoklī bija tiesiski iemitināti.

Prasītājas māte ir pensionāre - /pers. E/, kura ir invalīds, slima un praktiski guļoša, viņai ir nepieciešama regulāra kopšana.

[7.2] Līdz 2001.gadam, saskaņā ar Augstākās padomes 1991.gada 5.novembra lēmumu „Par PSRS Aizsardzības ministrijas, PSRS robežapsardzības karaspēka un PSRS Iekšlietu ministrijas iekšējā karaspēka pārziņā esošā īpašuma pārņemšanu Latvijas Republikas valsts īpašumā" nolemts saglabāt valsts īpašumā valsts nekustamo īpašumu (ēkas, būves, darbgaldus un citas stacionārās iekārtas, kā arī komunikācijas) Rīgas rajona Olaines pagasta /Nosaukums A/ un „/Nosaukums C/, kuru no bijušās PSRS Aizsardzības ministrijas karaspēka daļas Nr.44417 (bijušās Valsts Drošības komitejas karaspēka daļas Nr.1310) pārņēmis Latvijas Republikas Zemessardzes štābs, un nodot to Zemessardzes štāba valdījumā nacionālo bruņoto spēku sakaru centra izveidei. Līdz ar to minētā māja bija nodota valdījumā Zemessardzei un izveidots NBS Radiocentrs.

Ar Latvijas Republikas Zemessardzes štāba bataljonu tika noslēgts līgums Nr.1 par elektroenerģijas piegādi un lietošanu.

Minētā objekta - /Nosaukums A/ Valsts īpašuma tiesības Aizsardzības ministrijas personā tika nostiprinātas zemesgrāmatā 2001.gada 03.oktobrī. Tika noteikts nekustāma īpašuma statuss - dzīvojamā ēka. Aizsardzības ministrija, pārņemot māju savā īpašumā, īres līgumus ar prasītāju un atbildētāju nav slēgusi, bet atļāvusi viņām pierakstīties.

[7.3] 2010.gada 3.jūnijā mājā /Nosaukums A/ dzīvoklī Nr.7 tika atslēgta elektroenerģijas padeve. Mēģināja noskaidrot iemeslus, bet no Aizsardzības ministrijas saņemtās informācijas noskaidroja, ka Aizsardzības ministrija vēlas, lai personas, kas pašlaik uzturas mājā „Andrejbaudas', atbrīvo minētās telpas. Sniedzot atbildi uz viņu iesniegumu, Aizsardzības ministrs norādīja, ka Olaines novada Olaines pagastā esošā valsts nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ (kadastra Nr. /numurs D/, turpmāk tekstā - objekts) sastāvā ietilpstošā būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/ valsts

aizsardzības infrastruktūras pilnveidošanas procesā ir pārveidota par objekta komandpunktu un šis fakts ir nostiprināts Olaines pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/. Ministrs norādīja, ka 2009.gada 23.decembrī prasītāja un atbildētāja par minēto faktu tika informētas un arī aicinātas objektu (dzīvokļus) atbrīvot sešu mēnešu laikā, tas ir, līdz 2010.gada 31.maijam.

Tātad, Aizsardzības ministrija, neinformējot viņus - dzīvojamās telpās esošus tiesiski iemitinātus iedzīvotājus - veica visas darbības, lai mājai, ar tajā dzīvojošiem cilvēkiem, tiktu mainīts statuss no „dzīvojama ēka" uz komandpunkts.

[7.4] Tāpat Aizsardzības ministrs savā atbildē norādīja, ka turpmākā dzīvojamo telpu īre ir iespējama Priekules novada pašvaldībai piederošā bijušā garnizona piecstāvu 84 dzīvokļu - dzīvojamā ēkā /adrese/, bet viņas, izvērtējot minēto piedāvājumu, konstatēja, ka piedāvātā platība neatbilst likumā noteiktajām prasībām, t.i. tajā nebija iespējams dzīvot, jo dzīvoklis bija bez ērtībām, kā arī netika ņemts vērā tas faktors, ka visu savu mūžu viņas nodzīvoja Olaines novadā un ņemot vērā vecuma kritērijus, uz doto brīdī pašlaik ir diezgan problemātiski iekārtoties citā vietā. Par to viņas rakstveidā informējušas Aizsardzības ministriju un saņēma atbildi, ka pēc Aizsardzības ministra ieskatiem, un atbilstoši 1994.gada 30.aprīlī starp Latvijas Republikas Valdību un Krievijas Federācijas valdību noslēgtās vienošanās par Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību 4.panta pirmajai daļai Aizsardzības ministrijai nav tiesiskā pamata piešķirt vai piedāvāt viņām dzīvojamo platību. Turklāt Aizsardzības ministrijai nav paredzētas tādas funkcijas kā māju apsaimniekošana un ar to saistīto pakalpojumu sniegšana un ja piedāvātā dzīvojamā mājā, kas atrodas Priekulē, sadzīves apstākļi neatbilst viņu vēlmēm, tad ir iespēja meklēt citu, viņu vēlmēm atbilstošu, dzīvojamo platību Olainē vai citur, kur pašlaik iespējams īrēt dzīvokļus, maksājot tikai komunālos maksājumus.

[7.5] Attiecībā uz to faktu, ka dzīvokļos tika atslēgta elektroenerģijas padeve, Aizsardzības ministrs informējis, ka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests 2009.gada 12. un 13.augustā ir veicis pārbaudi objektā un konstatēja normatīvo aktu pārkāpumus ugunsdrošības un civilās aizsardzības jomā. Iepriekš minētie pārkāpumi tika norādīti VUGD 2009.gada 17.augustā sagatavotajā pārbaudes aktā Nr.22/8-181-1103. Tādējādi, lai nodrošinātu VUGD prasību izpildi un ņemot vērā VUGD konstatēto mājas ugunsbīstamību, daļai no mājas dzīvokļiem tika atslēgta elektrības padeve. Ievērojot mājas turpmākos izmantošanas mērķus, elektroenerģijas padeve netiks atjaunota. Savukārt vēlas norādīt, ka viņu rīcībā ir informācija, ka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, pārbaudes rezultātā lēmumu par būves, tās daļas vai elektroiekārtu ekspluatācijas apturēšanu (ierobežošanu) VUGD Rīgas reģiona pārvalde neizsniedza un atslēgt elektroenerģijas padevi Aizsardzības īpašumu valsts aģentūrai neuzdeva. VUGD pārbaudes laikā konstatēja vairākus MK 2004.gada 17.februāra noteikumu „Ugunsdrošības noteikumi" prasību pārkāpumus un uzdeva termiņus pārkāpumu novēršanai. Pēc minētā prasītāja un atbildētāja secinājušas, ka Aizsardzības ministrijai, kā īpašniekam, bija ērtāk atslēgt elektroenerģijas padevi, nekā novērst minētos pārkāpumus, ar ko pēc viņu ieskatiem, ļaunprātīgi netika ievērotas, viņu kā cilvēka tiesības, jo arī savā atbildē, Aizsardzības ministrija sniedza viņai nepatiesu informāciju, it kā balstoties uz VUGD pārbaudes rezultātiem.

Dzīvoklī prasītāja ar atbildētāju vēl turpināja dzīvot, neskatoties uz to, ka tajā nebija elektrības, līdz ar to, bija liegtas tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem.

Likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 8.pants nosaka, ka ja dzīvojamā māja vai dzīvoklis pāriet citas juridiskās vai fiziskās personas īpašumā, jaunajam īpašniekam ir saistoši iepriekšējā īpašnieka noslēgtie dzīvojamās telpas īres līgumi. Līgumus var grozīt tikai šajā likumā noteiktajā kārtībā. Aizsardzības ministrija atteicas slēgt īres līgumus.

[7.6] Kopš 2010.gada ar Aizsardzības ministriju mēģināja atrast kompromisu, t.i. situācijas konstruktīvo un atbilstošu cilvēka tiesībām, risinājumu. Tikai tad, kad Tiesībsargs ierosināja pārbaudes lietu, ministrija viņām sāka piedāvāt dzīvokļus, kuri varēja būt atbilstīgi cilvēka dzīvošanai un uzturēšanai. Diemžēl, kā jau minēja, viņas visu savu mūžu nodzīvoja Olaines novadā, līdz ar to, aizbraucot uz patstāvīgu dzīvošanu citā vietā, būtu diezgan smagi iekārtoties, kā jāņem vērā to faktu, ka prasītājas māte /pers. E/ ir invalīde.

Diemžēl, atrast situācijas risinājumu pusēm neizdevās, tāpēc griezās pēc palīdzības Olaines novadā pašvaldībā, bet tur prasītājai paskaidrots, ka palīdzēt nevar, jo tas ir Ministrijas pienākums ieradīt viņas ģimenei dzīvojamo platību.

Ņemot vērā to, ka mājai tika mainīts statuss un viņām lika pamest dzīvokļus, draudot ar piespiedu izlikšanu un mantas utilizāciju, kā arī pielietojot psiholoģisko spiedienu, bet bez rezultātiem, 2011.gada aprīlī apkārt mājai visu laiku notika renovācijas darbi, kā arī apkārt mājai tika uzlikts žogs, nolikta apsardze - Militāra policija, kas pārbaudīja viņu personas apliecinošus dokumentus. Viņām kategoriski aizliedza ienest dzīvokļos mantas, kā arī pie viņām nevienu nelaida. Prasītājas faktiskais vīrs, kuru apsardze nelaida dzīvoklī, pamatojot to ar to, ka viņam tur neesot deklarācijas, bija spiests uzturēties (nakšņot) ārpus teritorijas mašīnā. Minēto darbību pamatojumu un likumību neviens nevarēja paskaidrot.

Aizsardzības ministrijas darbinieks I.Kļaviņš, kas visu laiku uzturējās teritorijā, visu laiku draudēja viņām ar piespiedu izlikšanu no dzīvokļiem, un ja viņas nepakļausies viņa prasībām, draudēja nošaut.

Vairākas nedēļas prasītāja, prasītājas māte un meita, bija spiestas uzturēties dzīvokļos, jo ārā, ārpus teritorijas iziet nevarēja, jo atpakaļ dzīvokļos viņas nelaistu, kā arī līdz laikam, kamēr nebūs atrisināts jautājums par dzīvojamām telpām. Norādīts, ka dzīvokļos nav ne elektrības, ne gāzes.

[7.7] Apelatores norādījušas, ka Aizsardzības ministrijai nebija tiesas sprieduma par izlikšanu no dzīvojamām telpām un lai sāktu risināt jautājumu par dzīvojamo platību, bija spiesta iesniegt tiesā prasību. Papildus norādīja, ka apkārt mājai tika uzlikta dzeloņstieple. Ņemot vēra izveidojušos apstākļus, psiholoģisko spiedienu, /pers. E/ bija izsaukta ātrā palīdzība. Ātras palīdzības darbiniekus (ārstus) Militāras policijas darbinieki negribēja ielaist teritorijā, pamatojot to ar I.Klaviņa pavēli, kuru neviens nevarēja uzrādīt.

Ievērojot to, ka apelatorēm neļāva ne ar vienu kontaktēties, kā arī līdz 2011.gada 12.maijam, neļāva viņām nodot pārtiku un ūdeni (tikai pēc tam, kad izsauca televīziju, pārtiku ļāva nodot caur žogu, t.i. pārtikas piegāde notika caur žogu militārpersonu uzraudzībā), nepilngadīgā /pers. BD/ neizturot tik nicinošu attieksmi, bija spiesta pamest teritoriju un atpakaļ dzīvesvietā /pers. BD/ laida tikai ar tādu nosacījumu, ja viņa (nepilngadīgs bērns) parakstīs dokumentu par to, ka labprātīgi atbrīvo dzīvokli, kurā ir deklarētā un pretenziju pret Aizsardzības ministriju viņai nav. Minēto dokumentu liek parakstīt prasītājai un prasītājas meitai /pers. AI/, minētā dokumenta saturs atrodas pielikumā.

[7.8] 2011.gada 18.maijā prasītājai un prasītājas meitai /pers. AI/ parakstīšanai tika izsniegts sekojošā satura dokuments: Objekta /Nosaukums A/ komandpunkta pagaidu drošības noteikumi.

Dokumenta saturs bija sekojošs:

1. Komandpunkta (KP) teritorijā drīkst ieiet, pārvietoties, un iziet no tās tikai līdz ar speciālu lentu, iezīmētai joslai laika posmā no plkst.7.00 līdz 21.00, uzrādot Militārās Policijas (MP) posteņa pārstāvim pasi.

2. KP teritorijā aizliegts - ievest apmeklētājus, pāri sētai vai caur to saņemt un nodot priekšmetus vai citas lietas, ienest traukos, tvertnēs u.c. veida tarā neidentificējamus šķidrumus.

3. Dzeramo ūdeni drīkst ienest tikai neatvērtās rūpnieciski fasētās pudelēs.

4. KP teritorijā aizliegts ienest sprādzienbīstamus priekšmetus, viegli uzliesmojošas vielas, alkoholiskus dzērienus, narkotiskas vielas, šaujamieročus, aukstos ieročus un asus priekšmetus, audio, foto un video aparatūru, t.sk. mobilos tālruņus ar fotokamerām, malku, ogles u.c. kurināmo materiālu, sērkociņus un cigaretes, gāzes balonus, degvielas traukus.

5. MP pārstāvim ir tiesības pārbaudīt ienesamo somu vai citu priekšmetu saturu un neatļaut ienest objektā šajos noteikumos minētās aizliegtās vielas vai priekšmetus; ieiet iemītnieku mitekli un pārbaudīt ugunsdrošības noteikumu prasības.

6. Neatliekamās medicīniskās palīdzības darbiniekus medicīniskās palīdzības sniegšanai drīkst ielaist objektā tikai MP pārstāvja klātbūtnē.

7. Papildus minētajām prasībām MP pārstāvis drīkst pieprasīt pildīt arī citas ar objekta drošības režīmu saistītas prasības.

Valsts Aizsardzības Militāro objektu un iepirkumu centra pilnvarotā persona I.Kļaviņš Saistību apliecinājums ...".

Minētos dokumentus rokās nedeva, līdz ar ko ne tikai bija liegta iespēja pilnvērtīgi iepazīties ar dokumentu, bet arī nebija iespēju nokopēt minētos dokumentus, lai iesniegtu tos izvērtēšanai tiesā, kā arī nebija iespēju noskaidrot, vai personai, kas raksta un paraksta, kā arī piedāvā minētos dokumentus parakstīšanai, ir likumiskās tiesības to darīt. Lūgušas tiesu vērst uzmanību, ka minētie dokumenti, kas pie tam dēvēti kā noteikumi, nav apstiprināti ar Aizsardzības ministra parakstu vai personu parakstu, kurai ir tiesības uz dokumentu apstiprināšanu. Minēta dokumenta kopiju, varēja dabūt tikai tad, kad dokumentu, lai satiktos ar savu māti, parakstīja nepilngadīgā /pers. BD/.

[7.9] Iesniedzot pieteikumu lūdz tiesu atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas personā rīcību, nomainot nekustamajām īpašumam mājai /Nosaukums A/ Nr.1, kas atrodas /adrese/, statusu no „dzīvojamā māja" uz „komandpunktu"; atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas personā rīcību, uzliekot dzeloņstiepli apkārt mājai /Nosaukums A/, laikā kad tajā dzīvoja civiliedzīvotāji; piedzīt no Aizsardzības ministrijas personā morālo kompensāciju 100 000 Ls apmērā; uzlikt par pienākumu Aizsardzības ministrijas personā, ierādīt prasītājai /pers. D/ dzīvojamo platību, kas ir līdzvērtīga tai platībai, kas bija /pers. D/ /Nosaukums A/ 1-7, Jaunolainē, Olaines novadā, līdz elektroenerģijas padeves atslēgšanai; atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas personā rīcību, apzināti pakļaujot civiliedzīvotājus un konkrēti /pers. D/ prasībām, kas piemērojamās militārpersonām, kā arī prasībām, kas piemērojamās aizturētajām personām.

Uzskata, ka tiesa, izskatot lietu, pārkāpusi prasītājas tiesības gan uz taisnīgu tiesu, gan tiesības uz pierādījumu iesniegšanu, izskatījusi lietu ņemot vērā tikai vienas personas intereses, neobjektīvi.

[7.10] Tiesa vairākkārt spriedumā ir norādījusi ka prasītāja neiesniedza nekādus pierādījumus, bet lūdz vērst uzmanību uz to, ka tiesa ir noraidījusi viņas lūgumu izsaukt lieciniekus, kas varētu sniegt liecības un šīs liecības būtu kā pierādījumi viņas prasības pamatotībai, kā arī noraidījusi lūgumu izsaukt uz tiesu Olaines novada pašvaldību, kuras rīcībā atrodas daudz informācijas par prasītājas un viņas ģimenes tiesiskumu uzturēties adresē /Nosaukums A/ 1-7, /adrese/, kā rezultātā tiesas spriedumā minētie tiesas apgalvojumi par prasītājas un viņas ģimenes lietošanas tiesībām uz dzīvokli Nr.7, kas atrodas /Nosaukums A/ l, Jaunolainē, ir balstīti tikai un vienīgi uz pretējās puses, t.i. Aizsardzības ministrijas paskaidrojumiem.

[7.11] Tiesnesim bija pieteikts noraidījums, kuru tiesnesis nav pieņēmis.

[7.12] Tiesa nepareizi ir norādījusi, ka viņas neapstrīdēja Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā Aizsardzības ministrijas rīcību nomainot ēkai statusu. /pers. D/ griezās Administratīvajā tiesā ar lūgumu izskatīt minēto jautājumu, bet tiesa ir norādījusi, ka minētais strīds nav pakļauts izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā, bet civilprocesuālajā kārtībā, jo šajā gadījumā ministrija ir rīkojusies kā īpašuma īpašniece. Minētie dokumenti arī atrodas tiesas rīcībā, bet netika vērtēti.

Ievērojot visu augstāk minēto, uzskata, ka tiesa ieņēmusi atbildētājas pusi un lietu ir izskatījusi neiedziļinoties lietas materiālos un apstākļos, līdz ar to, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 413.-416., 1., 5.pantu, 43.panta ceturto daļu, Civillikuma 1, 5. pantu, lūgušas Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģiju atcelt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas spriedumu civillietā Nr.C33351811 un izskatīt lietu pēc būtības.

[8] Tiesas sēdē prasītājas /pers. D/ un /pers. E/ pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Andis Rauduņš /pers. D/prasību un /pers. E/ pretprasību uzturēja daļēji, atteicās no tās daļā par pienākuma uzlikšanu ierādīt dzīvojamo platību, apelācijas sūdzību uzturēja, lūdza tiesu to apmierināt, bet Aizsardzības ministrijas pretprasību neatzina un lūdza tiesu to noraidīt, pamatojoties uz prasības pieteikumā un tā papildinājumos izklāstītajiem apstākļiem un argumentiem, kā arī papildus paskaidroja, kas attiecas uz pretprasību, pirmās instances tiesa to apmierinājusi pamatojoties uz likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 44.pantu. Uzskata, ka ar lietā esošajiem pierādījumiem apliecināts, ka strīdus dzīvojamā telpa nekad nav bijusi ieņemta patvarīgi. Lietā nav strīda, ka prasītājas no 1978.gada 19.maija dzīvoja šajā dzīvojamā telpā. Lietas 19.lapā ir karaspēka daļas izziņa Nr.1310, ka /pers. D/ izsniegts kopā ar māti /pers. E/ dzīvoklis. Lietas 14.lapā ir TDP IK lēmums Nr.58, ka /pers. E/ uzņemta dzīvojamās platības uzlabošanas rindā. TDP 2003.gada 19.februārī lēma, ka /pers. E/ izslēdzama no pašvaldības palīdzības dzīvokļa izīrēšanai (lietas 15.lapa). 16.lapā ir Olaines novada pašvaldības izziņa, ka deklarējusies /pers. E/ strīdus dzīvoklī. 17.lapā izziņa, ka /pers. D/ deklarējusies strīdus dzīvoklī. 18.lapā līgums Nr.1 par elektroenerģijas piegādi. 22.lapā Siguldas zonālā valsts arhīva izziņa, ka /pers. D/ deklarēta mājā, tur ir labojums uz dzīvokli Nr.7. 28.lapā izziņa, ka dzīvojamā māja ir PSRS Aizsardzības ministrijas karaspēka daļa, dzīvojamā māja, kuru pārņēmusi Latvijas Republika. Lietā nevar pastāvēt strīds, ka dzīvojamo platību saņēma saskaņā ar PSRS un Latvijas laikā spēkā esošo likumdošanu. Arī tas, ka valsts ierāda citu dzīvojamo platību pierāda, ka dzīvokli ieņēmuši likumīgi. Tas, ka dzīvojamo māju pārvērta par komandpunktu ir katra īpašnieka likumīgas darbības, kam nav nepieciešama īrnieka piekrišana, bet ir jārisina jautājums par citas dzīvojamās platības piešķiršanu un to nevar risināt citādā veidā, atslēdzot ūdeni, elektrību. Pret jebkuru iedzīvotāju ir jāattiecas ar cieņu. Par to kā varēja iekļūt un izkļūt no mājas liecinās liecinieks. Tika ierādīta dzīvojamā platība, kas neatbilda likumam „Par dzīvojamo telpu īri", kas būtu atzīstama par dzīvojamo platību, īpaši ņemot vērā, ka /pers. E/ ir invalīde. Visas darbības, kas saistītas līdz tam radīja prasītājām morālas ciešanas. Šī dzīvojamā platība tika ierādīta likumīgi un atbrīvota netika saskaņā ar spēkā esošiem likumdošanas aktiem ierādot citu dzīvojamo platību, šī rīcība nav atzīstama par tiesisku. Līdz ar to šī prasība par morālā kaitējuma piedziņu ir pamatota. Galvenais bija valsts attieksme pret šajā mājā dzīvojošiem cilvēkiem. Viens no darbiniekiem pat draudēja ar nošaušanu. Lūdz noraidīt pretprasību un apmierināt apelācijas sūdzību. Tiesu prakse šādu morālā kaitējuma apmēru neparedz, bet šis jautājums saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu ir tiesas izvērtēšanā. Īres līgums par 7.dzīvokli nav bijis noslēgts. Par īri maksājumi netika veikti, bet par komunālajiem pakalpojumiem. Pašvaldības iestādes lēmums par strīdus dzīvojamās platības piešķiršanu nav.

Tiesas sēdē atbildētāja Aizsardzības ministrijas pilnvarotā pārstāve /pers. F/ /pers. D/ prasību un /pers. E/ pretprasību, kā arī apelācijas sūdzību neatzina un lūdza tiesu tās noraidīt kā nepamatotas, bet pilnībā uzturēja un lūdza tiesu apmierināt Aizsardzības ministrijas pretprasību pret /pers. D/ un /pers. E/, pamatojoties uz Aizsardzības ministrijas pretprasības pieteikumā un rakstveida paskaidrojumos izklāstītajiem apstākļiem un argumentiem, kā arī papildus paskaidroja, ka Aizsardzības ministrija uztur spēkā visus iepriekšējos paskaidrojumus. Aizsardzības ministrija neapstrīd faktu, ka prasītājas ir dzīvojušas 7.dzīvoklī. Vēl šobrīd tur deklarēta viņu dzīvesvieta un atrodas viņu mantas. Tāpat prasītājas arī neapstrīd faktu, ka nekustamajā īpašumā ir izbūvēts NATO prasībām atbilstošs žogs un stratēģiski īpašumam kā militārobjektam ir drošības noteikumi un caurlaižu režīms. Šīs darbības pašas par sevi nevar radīt prasītāju tiesību aizskārumu. Strīds ir vai dzīvojamās telpas aizņemtas tiesiski. Lietas ietvaros nav iesniegti pierādījumi, ka pastāv nekustamā īpašuma valdītāja lēmums par īres tiesību piešķiršanu prasītājai. Dokuments, uz kuru norādīja prasītāju pārstāvis par otro dzīvokli. Lietas materiālos ir Siguldas zonālā arhīva izziņa, kur norādīts, ka otrā dzīvokļa lietošanas beigusies un dzīvojušas sestajā dzīvoklī. Šis skaitlis labots uz 7, taču arhīva rīcībā nav ziņu par 7.dzīvokļa nodošanu prasītājas rīcībā. Pierādījums par pierakstu iesniegts neapliecinātas kopijas veidā, tajā ir juridiski trūkumi, nav aizpildīta sadaļā par izdevēja iestādi. Ir paraksts, kurš nav atšifrēts, ir labots datums. Ir zīmogs, nevar izvērtēt vai zīmogs ir lietots pamatoti. Sadaļā par īrnieku nav norādīts neviens lēmums par īres tiesību piešķiršanu, kā arī nav norādīts, ka dzīvoklis būtu nodots īrē. Nedz prasītāja, nedz atbildētāja rīcībā nav dokumenta, ka prasītāja šajā dzīvoklī būtu iemitinājusies tiesiskā kārtā vai starp pusēm pastāvētu īres tiesiskās attiecības. Līdz ar to jautājums vai Aizsardzības ministrijas darbības izbūvējot NATO prasībām atbilstošu žogu ar ko radīts tiesību aizskārums nav pamatots. Prasītāja strīdus dzīvoklī dzīvoja no 1994.gada 25.jūlija.

Motīvu daļa

Civillietu tiesas kolēģija, uzklausījusi prasītājas un atbildētājas pārstāvja tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus, izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, atzīst, ka /pers. D/ prasība pret Aizsardzības ministriju tās uzturētajā daļā ir nepamatota un noraidāma, Aizsardzības ministrijas pretprasība pret /pers. D/ un /pers. E/ ir pamatota un apmierināma, bet /pers. E/ pretprasība pret Aizsardzības ministriju tās uzturētajā daļā ir nepamatota un noraidāma, savukārt daļā par citas dzīvojamās telpas ierādīšanu tiesvedība lietā izbeidzama.

[9] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu, 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Lietā konstatējams, ka prasītāja un atbildētāja iesniegtajā apelācijas sūdzībā pārsūdz pirmās instances tiesas spriedumu daļā kurā noraidīta prasība un apmierināta pretprasība, tādējādi daļā, kurā tiesvedība izbeigta pirmās instances tiesas spriedums stājies likumīgā spēkā.

[10] Lietā nav strīda par to, ka /pers. D/ un /pers. E/ iepriekš bija lietojušas nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/ sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļu, kas atbilst agrākajam dzīvoklim Nr.7.

[10.1] Saskaņā ar Ministru kabineta 1994.gada 20.decembra rīkojumu Nr.566 „Par nekustamo īpašumu Rīgas rajona Olaines pagasta /Nosaukums A/ un /Nosaukums C/" nekustamais īpašums /Nosaukums A/, /adrese/, vienotā sastāvā (tajā skaitā arī būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/) tiek saglabāts valsts īpašumā ar mērķi izmantot to militāru funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām.

Tādējādi, valstij piederošā nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, sastāvā esošā būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/(agrākā 12 dzīvokļu dzīvojamā ēka) valsts aizsardzības infrastruktūras pilnveidošanas procesā ir pārveidota par komandpunktu (nedzīvojamo ēku) un šis fakts 2009.gada 28.augustā ir nostiprināts Olaines pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs F/(lietas 1.sējuma 189.lapa). Līdz ar to vairs nepastāv dzīvojamā ēka un būvē ar kadastra apzīmējumu /numurs A/vairs nav dzīvojamo telpu, kas atbilstu dzīvojamās telpas īres līguma priekšmetam likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 3.panta izpratnē. Par iepriekšminēto /pers. D/ ir informēta ar Aizsardzības ministrijas 2009.gada 23.decembra vēstuli Nr.MVN/4409 (lietas 1.sējuma 64.lapa).

Lietā nav strīda, ka /pers. D/ un /pers. E/ kā savu deklarētās dzīvesvietas adresi norādījušas /Nosaukums A/ 1-7, /adrese/.

[10.2] Lietā ir strīds par to, vai /pers. D/ un /pers. E/ šī agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesības ieguva likumīgā ceļā.

Gan /pers. D/, gan /pers. E/ savos prasības pieteikumos norādījušas, ka dzīvoklis nodots lietošanā /pers. D/, saskaņā ar īres līgumu.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst šādu /pers. D/ un /pers. E/ apgalvojumu par nepierādītu, jo tiesai nav iesniegts agrākā dzīvokļa Nr.7 īres līgums, kā arī /pers. D/ un /pers. E/ pārstāvis tiesas sēdē apstiprināja, ka īres līgums par 7.dzīvokli nav bijis noslēgts, tāpat arī īres maksājumi netika veikti, nav arī pašvaldības iestādes lēmums par strīdus dzīvokļa nodošanu prasītājām.

Saskaņā ar Civillikuma 3.pantu katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies, taču neskartas paliek jau iegūtās tiesības.

Ņemot vērā Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņās Nr.10.10./3623, Nr,10.10./3621 (lietas 1.sējuma 16, 17.lapa) un Siguldas zonālā valsts arhīva 2009.gada 29.decembra vēstulē Nr.S-130/9-3 (lietas 1.sējuma 22.lapa) minēto faktu, ka /pers. D/ un /pers. E/ dzīvesvietas adrese Aizsardzības ministrijas valdījumā esošajā nekustamajā īpašumā ir deklarēta kopš 1994.gada 25.jūlija, jautājumā par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesību rašanos ir piemērojami likuma „Par dzīvojamo telpu īri" noteikumi attiecīgajā laika posmā spēkā esošajā redakcijā. Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta otro daļu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 13.augustam) dzīvojamās telpas lietošanas vienīgais pamats īrniekam ir dzīvojamās telpas īres līgums. Arī aktuālajā redakcijā likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta otrā daļa noteic, ka dzīvojamās telpas lietošanas vienīgais pamats īrniekam vai apakšīrniekam ir dzīvojamās telpas īres vai apakšīres līgums.

Likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.panta pirmā daļa noteic, ka dzīvojamās telpas īres līgumu slēdz rakstveidā izīrētājs un īrnieks.

Saskaņā ar Civillikuma 1488.panta 1.punktu, ja nav ievērota rakstveida forma darījumiem, kur likums to prasa ievērot, pusēm no tā izrietošas prasījuma tiesības rodas tikai gadījumā, ja šo darījumu ir izpildījušas abas puses. Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta pirmo daļu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 13.augustam) dzīvojamās telpas īre ir dzīvojamās telpas lietošanas tiesību nodošana citai personai par maksu. Arī aktuālajā redakcijā likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 2.panta pirmā daļa noteic, ka dzīvojamās telpas īre ir dzīvojamās telpas lietošanas tiesību nodošana citai personai par maksu. Dzīvojamās telpas lietošanas tiesības citai personai var nodot dzīvojamās telpas īpašnieks, valdītājs, kā arī pašvaldība, ja tā atbilstoši likumam „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" uz likumīga pamata ieguvusi attiecīgo dzīvojamo telpu lietojumā.

Arī Civillikuma 2112.pants noteic, ka noma vai īre ir līgums, ar ko viena puse piešķir vai apsola otrai par zināmu nomas vai īres maksu kādas lietas lietošanu, bet Civillikuma 2141.pants noteic, ka nomniekam un īrniekam jāsamaksā nomas un īres maksa līgumā noteiktajos termiņos; novilcinot maksājumus, viņam jāmaksā nokavējuma procenti.

Civillikuma 1828.panta pirmā daļa noteic, ka samaksa ir izdarīta, jāpierāda tam, kas to apgalvo.

Lietā nav strīda, ka /pers. D/ vai /pers. E/ jebkad būtu veikušas Aizsardzības ministrijai vai arī iepriekšējam nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ īpašniekam un valdītājam bijušā dzīvokļa Nr.7 īres maksājumus.

Nav pierādījumi arī tam, ka pušu starpā būtu pastāvējušas faktiskās dzīvojamās telpas izīrētāja - īrnieka tiesiskās attiecības, jo īrnieks nav veicis un izīrētājs nav pieņēmis dzīvojamās telpas (iepriekšējā dzīvokļa Nr.7) īres maksājumus.

Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.panta otro daļu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 13.augustam) valstij piederošās mājās dzīvojamās telpas īres līgumu uz valsts vai pašvaldības institūcijas lēmuma pamata slēdz valdītājs. Arī aktuālajā redakcijā likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.panta otrā daļa noteic, ka valstij vai pašvaldībai piederošas dzīvojamās telpas īres līgumu uz valsts vai pašvaldības institūcijas lēmuma pamata slēdz valdītājs. Valsts uzņēmējsabiedrības pamatkapitālā iekļautā dzīvojamā mājā dzīvojamās telpas īres līgumu slēdz uzņēmējsabiedrība uz tās statūtos noteiktās institūcijas lēmuma pamata. Dzīvojamās telpas īres līgums noslēdzams mēneša laikā pēc šāda lēmuma pieņemšanas. Aizsardzības ministrija norāda, ka nav pieņēmusi lēmumu par agrākā dzīvokļa Nr.7 nodošanu lietošanā /pers. D/ un /pers. E/.

Tiesā nav iesniegti pierādījumi tam, ka kādas citas valsts vai pašvaldības institūcijas būtu pieņēmušas šādu lēmumu, kā izriet no /pers. D/ un /pers. E/ pārstāvja tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem, šāda valsts vai pašvaldības institūcijas lēmuma viņa rīcībā nav, arī Aizsardzības ministrija nav pieņēmusi lēmumu par agrākā dzīvokļa Nr.7 nodošanu lietošanā /pers. D/ un /pers. E/.

Civillietu tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas secinājumam, ka /pers. D/ un /pers. E/ pierakstīšanās agrākajā dzīvoklī Nr.7, neesot likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 5.pantā paredzētajam lēmumam, rakstveidā noslēgtam īres līgumam, un neievērojot šī likuma 2.panta noteikumus, neliecina par to, ka /pers. D/ un /pers. E/ agrākajā dzīvoklī Nr.7 būtu iemitinājušās tiesiski.

Aizsardzības ministrija pamatoti savā pretprasības pieteikumā norādījusi, ka Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņas Nr.10.10./3623 un Nr.10.10./3621 apliecina faktu, ka /pers. D/ un /pers. E/ pieraksta adrese Dzīvesvietas deklarēšanas likuma Pārejas noteikumu 1.punktā noteiktajā kārtībā ir atzīstama par dzīvesvietas pirmreizējo deklarāciju līdz brīdim, kad persona deklarē citu dzīves vietu iepriekšminētajā likumā

noteiktajā kārtībā.

Tiesā nav iesniegti dokumenti, kas apliecinātu /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7. Tiesas rīcībā nav nedz attiecīgas valsts vai pašvaldības institūcijas lēmums par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesību piešķiršanu, nedz arī attiecīga starp izīrētāju un īrnieku rakstveidā noslēgta īres līguma.

Civillietu tiesas kolēģija ņem vērā judikatūru un tieši Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 6.februāra spriedumā lietā Nr.SKC-5412008, pausto atziņu, ka pie apstākļiem, kad personas dzīvokli neaizņem tiesiski, maksājumi par komunālajiem pakalpojumiem nevar radīt īres tiesiskās attiecības.

Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 44.pantu (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 1996.gada 13.augustam) personas, kas patvarīgi bez dzīvojamās telpas īres līguma noslēgšanas aizņēmušas dzīvojamās telpas, izliek tiesas ceļā bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas, piedzenot no tām ar izlikšanu saistītos izdevumus. Arī aktuālajā redakcijā likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 44.pants noteic, ka personas, kas patvarīgi - bez dzīvojamās telpas īres līguma noslēgšanas aizņēmušas dzīvojamās telpas, izliek tiesas ceļā bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas, piedzenot visus zaudējumus, kas saistīti ar telpu nelikumīgu aizņemšanu un izlikšanu no tām.

Tā kā lietā ir nodibināts, ka /pers. D/ un /pers. E/ bez dzīvojamās telpas īres līguma noslēgšanas (tātad patvarīgi) ir aizņēmušas nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/ sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļu, kas atbilst agrākajam dzīvoklim Nr. 7, saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 44.pantu, viņas ir izliekamas no šī nekustamā īpašuma bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas.

Civillietu tiesas kolēģija lietā konstatējusi, ka /pers. D/ un /pers. E/ ir bijušas pierakstītas, bet vēlāk deklarējušas savu dzīvesvietu Aizsardzības ministrijas valdījumā nodotajā valsts nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļā, kas atbilst agrākajam dzīvoklim Nr.7 (turpmāk - agrākais dzīvoklis Nr.7).

Prasītāja/pers. D/ un /pers. E/ nav apstrīdējušas atbildētāja paskaidrojumus, ka agrākajā dzīvoklī Nr.7 praktiski neuzturas un, saskaņā ar 2011.gada 23.jūnijā, 3., 7. un 8.augustā parakstītājiem aktiem, ir izvedušas no tā sadzīves tehniku un atsevišķas personīgās mantas (lietas 2.sējuma 90.-93.lapa).

Lietā noskaidrots, ka /pers. D/ un /pers. E/ nedzīvo agrākajā dzīvokli Nr.7, tā kā 2016.gada 30.septembrī ir noslēgts divistabu dzīvokļa īpašuma /adrese/īres līgums (lietas 2.sējuma 221.-225.lapa), taču joprojām ir deklarējušas savu dzīvesvietu strīdus dzīvoklī, kā arī tajā atrodas viņu mantas. /pers. D/ un /pers. E/ uzskata, ka viņu tiesības atteikties atbrīvot strīdus dzīvokli un prasīt ierādīt līdzvērtīgu dzīvojamo platību izriet no fakta, ka kopš 1971.gada /pers. D/ un /pers. E/ dzīvo agrākajā dzīvoklī Nr.7, ir tajā pierakstītas, bet vēlāk tur deklarēta viņu dzīvesvieta.

Nedz prasības pieteikumam, nedz tā grozījumiem, nedz arī pretprasības pieteikumam nav pievienoti dokumenti, kas apstiprinātu /pers. D/ un /pers. E/ apgalvojumu, ka viņas kopš 1971.gada 19.maija dzīvo agrākajā dzīvoklī Nr.7. Tāpat arī nav pamatots /pers. D/ un /pers. E/ norādītais, ka 2001.gadā, kad Aizsardzības ministrijas īpašumā nonāca strīdus nekustamais īpašums, starp Aizsardzības ministriju un /pers. D/ un /pers. E/ par agrāko dzīvokli Nr.7 ir jau pastāvējušas beztermiņa īres attiecības. Proti, /pers. D/ iesniegtajam prasības pieteikumam ir pievienota 1986.gada 30.janvāra karaspēka daļas Nr.1310 izsniegta izziņa, kur norādīts, ka, pamatojoties uz 1978.gada 19.maija īres līgumu, /pers. D/, /pers. E/ un /pers. AI/ lieto (komunālo) dzīvokli Nr.2 mājā Nr.1 Dalbes ciemā, Rīgas rajonā, ar dzīvojamo platību 12,9 m^2. Savukārt Olaines novada pašvaldības 2010.gada 11.augusta izziņas Nr.10.10./3623 un Nr.10.10./3621 (lietas 1.sējuma 16. un 17.lapa) apliecina faktu, ka /pers. D/ un /pers. E/ kopš 1994.gada 25.jūlija ir bijušas pierakstītas agrākajā dzīvoklī Nr.7, bet vēlāk tur deklarēta viņu dzīvesvieta.

No iepriekšminētā izriet, ka, pamatojoties uz 1978.gada 19.maija īres līgumu, /pers. D/ un /pers. E/ lietošanā ir bijis nodots dzīvoklis Nr.2, bet vēlākais 1994.gada 25.jūlijā /pers. D/ un /pers. E/ ir pārtraukušas agrākā dzīvokļa Nr.2 lietošanu un uzsākušas lietot agrāko dzīvokli Nr.7. Pieraksta veikšanas brīdī (1994.gada 25.jūlijā) spēkā esošie normatīvie akti nosaka noteiktu kārtību, kādā var tikt piešķirtas lietošanā valsts vai pašvaldības valdījumā esošas dzīvojamās telpas. Nedz /pers. D/prasības pieteikumam, nedz arī /pers. E/ pretprasības pieteikumam nav pievienoti dokumenti, kas apliecinātu /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7 - nav nedz attiecīgas valsts vai pašvaldību institūcijas lēmums par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesību piešķiršanu, nedz arī attiecīga rakstveida īres līguma. Tā kā saskaņā ar iepriekšminētajām Olaines novada pašvaldības izsniegtajām izziņām pieraksts agrākajā dzīvoklī Nr.7 ir veikts 1994.gada 25.jūlijā, nav pamatota /pers. D/ un /pers. E/ atsaukšanās uz LPSR Dzīvokļu kodeksa noteikumiem. Tā kā nav nedz attiecīgas valsts vai pašvaldību institūcijas lēmuma par agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas tiesību piešķiršanu /pers. D/ un /pers. E/, nedz arī attiecīga rakstveida īres līguma, nav pamatota arī /pers. D/ un /pers. E/ atsaukšanās uz likuma „Par dzīvojamo telpu īri" 8.panta un Pārejas noteikumu 1.punkta noteikumiem. Tāpat arī nav pamatota /pers. D/ un /pers. E/ atsaukšanās uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993.gada 12.februāra lēmuma Nr.76 „Iedzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumi" 6.punktu, jo saskaņā ar iepriekšminēto noteikumu 9.punktu (1994.gada 25.jūlijā spēkā esošajā redakcijā, t.i., ar 1993.gada 13.aprīļa Ministru padomes lēmumu Nr.186 „Par grozījumiem ar Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993.gada 12.februāra lēmumu Nr.76 apstiprinātajos Iedzīvotāju pierakstīšanas un izrakstīšanas noteikumos Latvijas Republikā" izdarītajiem grozījumiem) īrnieki, kā arī viņu ģimenes locekļi tiek pierakstīti uz laiku vai pastāvīgi brīvās dzīvojamās telpās, ja viņi ir iemitinājušies attiecīgajā dzīvojamā telpā, pamatojoties uz dzīvojamās telpas īres vai apakšīres līgumiem, kas noslēgti saskaņā ar likumu „Par dzīvojamo telpu īri".

Savukārt, saskaņā ar iepriekšminēto noteikumu 14.6.punktu, lai pierakstītu personu dzīvojamās telpās, nepieciešams likumā noteiktajā kārtībā noslēgts īres vai dienesta telpu īres līgums. Līdz ar to 1994.gada 25.jūlija pieraksts agrākajā dzīvoklī Nr.7, kas veikts neesot likuma „Par dzīvojamo telpu īri" (redakcijā, kas spēkā līdz 1996.gada 24.augustam) 5.pantam atbilstošam nekustamā īpašuma valdītāja institūcijas lēmumam un rakstveida īres līgumam, nerada /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot citai personai piederošu nekustamo īpašumu un prasīt ierādīt līdzvērtīgu dzīvojamo telpu.

[10.3] /pers. D/ un /pers. E/ lūgušas atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, uzliekot apkārt mājai /Nosaukums A/, /adrese/, dzeloņstiepli laikā, kad tajā dzīvoja civiliedzīvotāji.

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka agrākais dzīvoklis Nr.7 atrodas būvē ar kadastra apzīmējumu /numurs A/, kas ietilpst stratēģiski svarīga valsts aizsardzības objekta - nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, (kadastra Nr. /numurs D/) sastāvā.

Saskaņā ar Ministru kabineta 1994.gada 20.decembra rīkojumu Nr.566 „Par nekustamo īpašumu Rīgas rajona Olaines pagasta /Nosaukums A/ un /Nosaukums C/" (turpmāk- MK rīkojums Nr.566) nekustamais īpašums /Nosaukums A/, /adrese/, vienotā sastāvā (tajā skaitā arī būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/) tiek saglabāts valsts īpašumā ar mērķi izmantot to militāru funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām.

Tādējādi, jau sakontēji ir pieņemts lēmums, ka šajā nekustamajā īpašumā tiek izveidots stratēģiski svarīgs valsts aizsardzības objekts un viss nekustamais īpašums vienotā sastāvā tiek izmantots militāro funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām, tostarp arī būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/. Kaut arī saskaņā ar Valsts zemes dienesta datiem būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/sākotnējais lietošanas veids bija - „dzīvojamā māja", ar MK rīkojumu Nr.566 to ir paredzēts izmantot militāro funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām, nevis vispārējā kārtībā izīrēt kā dzīvojamo māju atbilstoši būves lietošanas veidam. Turklāt, lietā nav strīda, ka Aizsardzības ministrijas nolikums (atbilstoši 1993.gada 13.maija Ministru Padomes lēmumam Nr.237 „Par Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas nolikumu" un vēlāk to aizstājošajiem normatīvajiem aktiem) neparedz Aizsardzības ministrijai funkciju pārvaldīt un izīrēt valsts dzīvojamās telpas, izņemot likuma „Par Aizsardzības spēkiem" 47.pantā noteiktajā gadījumā, kas paredzēja Aizsardzības ministrijai tiesības iegūt valdījumā dzīvojamās telpas ar mērķi izmantot tās karavīru nodrošināšanai ar dienesta dzīvojamām telpām. Saskaņā ar MK rīkojuma Nr.566 1.punktu nekustamais īpašums ir nodots Aizsardzības ministrijas valdījumā Nacionālo bruņoto spēku sakaru

centra izveidei, bet ar tā 2.punktu dots uzdevums nostiprināt zemesgrāmatā īpašuma tiesības valstij Aizsardzības ministrijas personā.

Tādējādi, atbilstoši MK rīkojumam Nr.566 Aizsardzības ministrijai tika noteiktas tiesības, atbilstoši Civillikuma 927.panta noteikumiem, īstenot valsts īpašuma tiesības uz šo nekustamo īpašumu un noteikts pārvaldes uzdevums izmantot šo nekustamo īpašumu militāro funkciju izpildei un valsts aizsardzības vajadzībām. No iepriekšminētā uzdevuma izriet arī Aizsardzības ministrijas turpmākās darbības valsts aizsardzības infrastruktūras sakārtošanai un pilnveidošanai. Pamatojoties uz MK rīkojumu Nr.566, 2001.gada 10.oktobrī Rīgas rajona zemesgrāmatu nodaļas Olaines pagasta zemesgrāmatu nodalījumā Nr.1000 0003 2874 ir nostiprinātas nekustamā īpašuma /adrese/ (t.sk. būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/) īpašuma tiesības valstij Aizsardzības ministrijas personā.

Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 23.[1] panta pirmo daļu, ap valsts aizsardzības objektiem tiek noteiktas aizsargjoslas, lai nodrošinātu valsts aizsardzības objektu drošību un ekspluatāciju, kā arī lai nodrošinātu, ka netiek apdraudēta valsts funkciju un uzdevumu izpilde valsts aizsardzības objektos. Īstenojot ar MK rīkojumu Nr.566 doto uzdevumu, saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 27.jūnija noteikumu Nr.508 „Noteikumi par aizsargjoslām ap valsts aizsardzības objektiem un šo aizsargjoslu platumu" 2.30.punktu ap nekustamo īpašumu /Nosaukums A/, /adrese/, kadastra Nr. /numurs E/, ir noteikta aizsargjosla 200 metru platumā.

Valsts aizsardzības infrastruktūras pilnveidošanas procesā nekustamā īpašuma /Nosaukums A/, /adrese/, sastāvā esošā būve ar kadastra apzīmējumu /numurs A/(agrākā 12 dzīvokļu dzīvojamā ēka), atbilstoši Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām un Ministru kabineta 2003.gada 22.aprīļa noteikumiem Nr.190 „Valsts aizsardzības būvju būvniecības kārtība", ir iekļauta komandpunktu klasē (nedzīvojamā ēka). Šis fakts 2009.gada 28.augustā ir nostiprināts Olaines pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/. Ieraksts pamatots ar Aizsardzības ministrijas 2009.gada 24.augusta nostiprinājuma lūgumu un 2009.gada 18.augusta kadastra izziņu Nr.11-06-LR1/0216. Līdz ar šo ierakstu ēkas ar kadastra apzīmējumu /numurs A/statusa izmaiņas ir ieguvušas publisku ticamību.

Saskaņā ar Civillikuma 927.pantu īpašums ir pilnīgas varas tiesība par lietu, t.i., tiesība valdīt un lietot to, iegūt no tās visus iespējamos labumus. Saskaņā ar MK rīkojumu Nr.566 Aizsardzības ministrijai ir uzdots veikt noteiktu pārvaldes uzdevumu un īstenot valsts īpašuma tiesības šajā nekustamajā īpašumā. Saskaņā ar likuma „Par dzīvojamo telpu īri" Pārejas noteikumu 11.punktu likumdevējs ir noteicis ierobežojumu valstij kopš 2002.gada 1.janvāra noteikt sev piederošajam nekustamajam īpašumam dienesta dzīvojamo telpu statusu.

Vienlaikus likumdevējs nav ierobežojis iespējas atcelt dienesta dzīvojamo telpu statusu. Līdz ar to iestādei, kuras personā tiek īstenotas valsts īpašuma tiesības uz kādu nekustamo īpašumu, ir atstāta pilna rīcības brīvība noteikt tās valdījumā esošam valsts nekustamajam īpašumam citu statusu.

Aizsardzības ministrija ir izmantojusi savas tiesības un Olaines novada Olaines pagastā esošai valsts nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ sastāvā esošajai dzīvojamai ēkai ir noteikusi statusu „komandpunkts". Turklāt, būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/lietošanas veida maiņa pati par sevi neietekmē starp pusēm pastāvošās lietošanas attiecības, t.i., Aizsardzības ministrija /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7 ir apstrīdējusi jau pirms iepriekšminētās būves lietošanas veida un statusa maiņas. Līdz ar to, /pers. D/ un /pers. E/ nav tiesiska pamata uzskatīt par prettiesiskām Aizsardzības ministrijas darbības, kas vērstas uz ēkas ar kadastra apzīmējumu /numurs A/lietošanas veida un statusa maiņu. /pers. D/ un /pers. E/ apgalvojums, ka viņas nav informētas par Aizsardzības ministrijas veiktajām darbībām, mainot būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/statusu, nav pamatots, jo ar Aizsardzības ministrijas 2009.gada 23.decembra vēstuli Nr.MV-N/4409 /pers. D/ un /pers. E/ ir paziņots par ēkas statusa un lietošanas veida maiņu (lietas 1.sējuma 64.lapa).

Civillietu tiesas kolēģijai nav arī pamata vērtēt apelācijas sūdzībā norādītos argumentus kas attiecas uz lūgumu atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, nomainot nekustamajām īpašumam mājai /Nosaukums A/ Nr.1, kas atrodas /adrese/, statusu no „dzīvojamā māja" uz „komandpunktu," tā kā šajā daļā gan prasības pieteikumu, gan /pers. E/ pretprasību atteikts pieņemt.

Ņemot vērā ar MK rīkojumu Nr.566 noteikto nekustamā īpašuma izmantošanas mērķi, valsts aizsardzības infrastruktūras pilnveidošanas procesā ap nekustamo īpašumu tika izbūvēts Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām atbilstošs žogs.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka žoga izveidošana ap nekustamo īpašumu (t.sk. strīdus ēku) pati par sevi nevar tikt uzskatīta par prettiesisku, jo tā ir veikta, īstenojot MK rīkojumā Nr.566 noteikto uzdevumu un ievērojot normatīvo aktu prasības, vienlaicīgi saglabājot arī iespēju strīdus periodā agrākā dzīvokļa Nr.7 iedzīvotājiem piekļūt agrākajam dzīvoklim Nr.7. Līdz ar to, /pers. D/ un /pers. E/ nav tiesiska pamata uzskatīt par prettiesiskām Aizsardzības ministrijas darbības, izbūvējot ap strīdus nekustamo īpašumu Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām atbilstošu žogu.

[10.4] Papildus /pers. D/lūdz atzīt par prettiesisku Aizsardzības ministrijas rīcību, apzināti pakļaujot /pers. D/ prasībām, kas piemērojamas militārpersonām un aizturētajām personām. Lai nodrošinātu valsts aizsardzības objektu drošību un kārtību tajā, nekustamajos īpašumos, kas tiek izmantoti militāru funkciju veikšanai, tiek noteikti iekšējās kārtības noteikumi, drošības prasības un caurlaižu režīms.

Tā kā strīdus nekustamais īpašums, atbilstoši MK rīkojumam Nr.566. ir stratēģiski svarīgs valsts aizsardzības objekts, tajā ir noteiktas drošības prasības un caurlaižu režīms. To izpildi un ievērošanu nodrošina Militārā policija. Tādējādi arī /pers. D/ un /pers. E/ kā jebkurai citai personai, atrodoties nekustamajā īpašumā, kas tiek izmantots militāru funkciju veikšanai, ir nepieciešams ievērot gan tajā noteiktās drošības prasības un caurlaižu režīmu, gan arī Militārās policijas norādījumus. Iepriekšminētie noteikumi nosaka iekļūšanas un izkļūšanas kārtību u.tml. iekšējās kārtības noteikumus un nekādā ziņā nav pielīdzināmi prasībām, kuras piemēro militārpersonām vai aizturētajām personām.

/pers. D/ un /pers. E/ uzskata, ka Aizsardzības ministrijas rīcība, veicot iepriekšminētās darbības un attīstot valsts aizsardzības infrastruktūru, ir veidojusi viņu tiesību aizskārumu, novedusi prasītājas cilvēka cieņu pazemojošos apstākļos un, iespējams, aizskārusi /pers. D/ un /pers. E/ tiesības uz mājokli. Pamatojoties uz iepriekšminēto, /pers. D/ un /pers. E/ lūgušas tiesu piedzīt no Aizsardzības ministrijas morālo kompensāciju 50 000 Ls apmērā /pers. E/ labā, bet /pers. D/ labā 100 000 Ls.

Tā kā /pers. E/ un /pers. D/ atteikums atbrīvot agrāko dzīvokli Nr.7 nav tiesiski pamatots, Aizsardzības ministrijas darbības, kuras /pers. E/ un /pers. D/ prasības kārtībā lūdz atzīt par prettiesiskām, pašas par sevi nevar tikt uzskatītas par prasītāju tiesību aizskārumu. /pers. D/ un /pers. E/ apgalvojumi, ka Aizsardzības ministrijas rīcības rezultātā ir aizskartas viņu tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem agrākajā dzīvoklī Nr.7 (brīvi pārvietoties, ienest personiskās mantas un pārtiku u.tml.) un apgalvojumi par pazemojošu, veselību, godu un cieņu aizskarošu attieksmi nav pamatoti ar pierādījumiem. Tāpat arī nav pamatoti ar pierādījumiem apgalvojumi par iespējamo tiesību uz mājokli aizskārumu. Aizsardzības ministrija, veicot darbības Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām atbilstoša komandpunkta izveidei, žoga izbūvei, drošības un caurlaižu režīma noteikšanai nekustamajā īpašumā /Nosaukums A/, /adrese/, rīkojās ar mērķi nodrošināt stratēģiski svarīga valsts aizsardzības objekta drošību un militāro funkciju izpildi tajā, atbilstoši MK rīkojumā Nr.566 dotajam pārvaldes uzdevumam. Turklāt, veicot iepriekšminētās darbības, Aizsardzības ministrija, neskatoties uz to, ka apstrīd /pers. E/ un /pers. D/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7 un atrasties strīdus nekustamajā īpašumā, ir iespēju robežās nodrošinājusi prasītāju iespēju lietot agrāko dzīvokli Nr.7 līdz tiek panākta strīda izšķiršana tiesas ceļā. Valsts aizsardzības objektā noteiktās drošības prasības, caurlaižu noteikumi un izbūvētais žogs neliedza /pers. D/ un /pers. E/ iespēju izmantot agrāko dzīvokli Nr.7 privātās dzīves vajadzībām. Aizsardzības ministrija nav /pers. D/ un /pers. E/ patvaļīgi izlikusi no agrākā dzīvokļa Nr.7, nedz arī kādā citā veidā aizskārusi viņu tiesības uz mājokli. Gluži pretēji, no lietā esošajiem rakstveida pierādījumiem izriet, ka Aizsardzības ministrija ir piedāvājusi /pers. D/ un /pers. E/ atbalstu līdzvērtīgas

dzīvojamās telpas atrašanā, taču to viņas nav pieņēmušas. Esošo situāciju ir vērtējis arī Latvijas Republikas Tiesībsargs un 2011.gada 16.decembra atzinumā pārbaudes ielā Nr.2010-166-18AC atzinis, ka pastāvošajā situācijā nav saskatāms tiesību uz mājokli aizskārums (lietas 1.sējuma 75.-76.lapa).

[10.5] Saskaņā ar Civillikuma 1635.panta pirmo daļu katrs tiesību aizskārums, kura rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot, savukārt saskaņā ar Civillikuma 1635.panta trešo daļu morālā kaitējuma fakts ir jāpierāda, izņemot gadījumus, ja neatļautā darbība izpaudusies kā noteikta veida noziedzīgs nodarījums. No iepriekšminētā izriet, ka, prasot civiltiesiskā kārtībā atlīdzināt morālo kaitējumu, prasītājām būtu jāpierāda tiesību aizskāruma fakts, atbildētāja vaina tajā un tiesību aizskāruma rezultātā nodarītā morālā kaitējuma fakts. Nedz /pers. D/iesniegtie prasības pieteikuma grozījumi un papildinājumi, nedz arī /pers. E/ iesniegtā pretprasība un tām pievienotie dokumenti nesatur pierādījumus apgalvojumiem par tiesību aizskārumu un morālā kaitējuma nodarīšanas faktu. Līdz ar to arī /pers. E/ un /pers. D/ prasības par morālās kompensācijas piedziņu nav tiesiski pamatotas.

Nav pamatota /pers. E/ pretprasībā norādītā atsauce uz Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 4.pantu, jo strīds ir par /pers. D/ un /pers. E/ tiesībām lietot citai personai piederošu nekustamo īpašumu un nav saistīts ar jebkura veida diskrimināciju vai ierobežojumu personai ar invaliditāti īstenot savas tiesības.

Aizsardzības ministrija, neskatoties uz to, ka apstrīd /pers. D/ un /pers. E/ tiesības lietot agrāko dzīvokli Nr.7, ir sniegusi atbalstu citas dzīvojamās telpas atrašanā, taču Aizsardzības ministrijas piedāvāto palīdzību citas dzīvojamās telpas atrašanā /pers. D/ un /pers. E/ ir noraidījušas vai arī nav atsaukušās Aizsardzības ministrijas aicinājumam izskatīt Olaines novada domes piedāvāto iespēju. Ar 2014.gada 22.augusta vēstuli Nr.MV-N/2011 Aizsardzības ministrija vērsās pie /pers. E/ un /pers. D/ pārstāves ar lūgumu līdz 2014.gada 2.septembrim sniegt atbildi, vai /pers. D/ un /pers. E/ ir ieinteresētas izskatīt Olaines novada domes ierosinājumu un iegūt dzīvokļa Nr.17 vai Nr. 18 /Nosaukums J/, /adrese/, īres lietošanas tiesības uz nenoteiktu laiku (lietas 2.sējuma 98.lapa).

/pers. D/ un /pers. E/ pārstāve lūdza pagarināt atbildes sniegšanas termiņu, taču atbilde uz iepriekšminēto piedāvājumu nav sniegta**.**

[10.6] Civillietu tiesas kolēģija secina, ka liecinieks /pers. BM/ liecināja par apstākļiem par kuriem lietā nav strīda, ka no 2001.gada līdz 2016.gada oktobrim pazīst prasītājas, tā kā dzīvojis kaimiņos Andrejbaudas 1 dzīvoklī 11. Padomju laikā mājai bija centrālā apkure, aukstais, karstais ūdens, elektrība. Kad to pārņēma Zemesssardze, tika atslēgta apkure, karstais ūdens, elektrība un tad arī aukstais ūdens. Mājai uzlika apkārt dzeloņstiepļu žogu un dubultžogu. Bija jāparaksta papīri, ka nedrīkst nest mājā ūdeni, tad bija runa, ka var iziet tikai noteiktos laikos, nedrīkstēja būt ciemiņi. Atceras gadījumu 2009.gadā, kad tika izrakstīts no slimnīcas un gribēja tikt dzīvoklī, viņu neielaida. /pers. E/ ar komendantu bija smaga saruna, pēc kā viņai palika slikti un vajadzēja izsaukt ātro medicīnisko palīdzību. Viņš piezvanīja komendantam, lai nāk laukā uz ko viņš teica, ka jau brauc projām uz Rīgu. Otrs ir tas, ka netika ielaista vakara pusē /pers. E/ mazmeita, tikai tāpēc, ka nesusi iekšā cigaretes. Militārā policija viņu neielaida. Vispirms viņam piedāvāja dzīvojamo platību Priekulē, bijušā garnizona mājā, logi izdauzīti, apkure un ūdens nebija. Visiem piedāvāja šādu dzīvojamo platību. Kad ēka kļuva par nedzīvojamo, tika nolauztas kāpņu margas starp stāviem. Galvenais bija problēmas ar dzeramo ūdeni. Ir vērsies pret Aizsardzības ministriju ar līdzīgu prasību, tā tika noraidīta.

Civillietu tiesas kolēģija arī uzskata, ka liecinieks nevar objektīvi liecināt par lietas apstākļiem, tā kā pats ir vērsies tiesā pret Aizsardzības ministriju ar līdzīgu prasību, kas tika noraidīta.

[10.7] Lietā nav strīda par to, ka Aizsardzības ministrija, veicot darbības Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valstu aizsardzības objektiem noteiktajām prasībām atbilstoša komandpunkta izveidei, žoga izbūvei, drošības un caurlaižu režīma noteikšanai nekustamajā īpašumā /Nosaukums A/, /adrese/, rīkojās ar mērķi nodrošināt stratēģiski svarīga valsts aizsardzības objekta drošību un militāro funkciju izpildi tajā, atbilstoši MK rīkojumā Nr.566 dotajam pārvaldes uzdevumam.

Ir vispārzināms fakts, ka militāros objektos tiek noteikts daudz stingrāks režīms un iekšējās kārtības noteikumi, nekā tas notiek civiliem mērķiem paredzētajos objektos. Aizsardzības ministrijas darbības, kuras /pers. D/ un /pers. E/ lūdz atzīt par prettiesiskām, tiesai nav likumīga pamata atzīt par prettiesiskām darbībām un par tādām darbībām, kas kaut mazākajā mērā būtu izraisījušas /pers. D/ un /pers. E/ tiesību aizskārumu.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka Aizsardzības ministrijas rīcība, uzceļot dzeloņstiepļu žogu apkārt stratēģiski svarīgam valsts aizsardzības objektam, nodrošinot tajā caurlaižu režīmu un iekšējās kārtības noteikumu ievērošanu, ir rīkojusies atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tādējādi nav pamata morālā kaitējuma piedziņai.

[10.8] Attiecībā uz apelācijas sūdzībā norādīto iebildumu, ka tiesnesim bija pieteikts noraidījums, kuru tiesnesis nav pieņēmis, Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka pirmās instances tiesas tiesnesi s 2014.gada 16.aprīļa lēmumā ir izvērtējis pieteikto noraidījumu un pamatoti to noraidījis kā nepamatotu (lietas 2.sējuma 10.-11.lapa).

[10.9] Nav pamata apšaubīt apelācijas sūdzībā norādīto, ka prasītāja apstrīdēja Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā Aizsardzības ministrijas rīcību nomainot ēkai statusu, bet tiesa ir norādījusi, ka minētais strīds nav pakļauts izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā, bet civilprocesuālajā kārtībā, vienlaikus Administratīvās rajona tiesas lēmums Administratīvajā apgabaltiesā nav pārsūdzēts.

[11] Konstatējot, ka arī pārējie apelācijas sūdzībā norādītie argumenti nav pamatoti, Civillietu tiesas kolēģija secina, ka pirmās instances tiesa pamatā pareizi izvērtējusi lietā pastāvošos apstākļus atbilstoši piemērojamām tiesību normām un ir pamats analoga sprieduma pieņemšanai, noraidot /pers. D/ prasību un /pers. E/ pretprasību pilnā apmērā un apmierinot Aizsardzības ministrijas pretprasību.

[12] Tā kā prasītājas /pers. D/ un /pers. E/ pārstāvis atteicās no prasības daļā par pienākuma uzlikšanu ierādīt citu dzīvojamo platību, tiesvedība lietā šajā daļā izbeidzama uz Civilprocesa likuma 223.panta 4.punkta pamata.

[13] Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa nosaka, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

Tādējādi no /pers. D/ un /pers. E/ par labu Aizsardzības ministrijai piedzenami samaksātie tiesas izdevumi 71,14 EUR apmērā, kas sastāv no valsts nodevas par pretprasības pieteikuma iesniegšanu tiesā, tas ir 35,57 EUR no katras.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu no prasītājas /pers. D/ un /pers. E/ piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš par tiesas pavēstu nosūtīšanu 27,79 EUR apmērā, tas ir 13,89 EUR no katras.

Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka pirmās instances tiesa nepamatoti piedzinusi tiesas izdevumus solidāri, tie ir sadalāmi vienlīdzīgās daļās no /pers. D/ un /pers. E/.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu prasītājai /pers. D/ un atbildētājai /pers. E/ ir nosakāms sprieduma labprātīgas izpildes termiņš - 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 41.panta pirmo daļu, 42.panta otro daļu, 97., 193., 204.[1] pantu, 223.panta 4.punktu, 430., 432., 434.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda:

noraidīt /pers. D/, personas kods /personas kods/, prasību pret Aizsardzības ministriju par rīcības atzīšanu par prettiesisku, par morālās kompensācijas piedziņu.

Apmierināt Aizsardzības ministrijas pretprasību pret /pers. D/, personas kods /personas kods/, un /pers. E/, personas kods /personas kods/, par nekustamā īpašuma lietošanas attiecību izbeigšanu un izlikšanu bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas, izbeigt nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ /adrese/, sastāvā esošās būves ar kadastra apzīmējumu /numurs A/daļas - agrākā dzīvokļa Nr.7 lietošanas attiecības un izlikt /pers. D/, personas kods /personas kods/, un /pers. E/, personas kods /personas kods/, no šī nekustamā īpašuma bez citas dzīvojamās telpas ierādīšanas.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, un /pers. E/, personas kods /personas kods/, par labu Aizsardzības ministrijai samaksāto valsts nodevu 71,14 EUR (septiņdesmit viens *euro* un 14 centi), tas ir 35,57 EUR (trīsdesmit pieci *euro* 57 centi) no katras.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, un /pers. E/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 27,79 EUR (divdesmit septiņi *euro* 79 centi) , tas ir 13,89 EUR (trīspadsmit *euro* 89 centi) no katras.

Noraidīt /pers. E/, personas kods /personas kods/, pretprasību pret Aizsardzības ministriju par rīcības atzīšanu par prettiesisku, par morālās kompensācijas piedziņu.

Izbeigt tiesvedību lietā /pers. D/ prasības daļā un /pers. E/ pretprasības daļā pret Aizsardzības ministriju par pienākuma uzlikšanu ierādīt dzīvojamo platību.

Noteikt /pers. D/, personas kods /personas kods/, un /pers. E/, personas kods /personas kods/, sprieduma labprātīgas izpildes termiņu 10 (desmit) dienu laikā no sprieduma likumīgā spēkā stāšanās dienas.

Pēc valsts ienākumos piedzenamo ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksas samaksu apliecinošais dokuments jāiesniedz Rīgas apgabaltiesā.

Spriedumu var pārsūdzēt Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas iesniedzot kasācijas sūdzību par to Rīgas apgabaltiesā.

Pilna sprieduma sastādīšanas datums tiek noteikts 2016.gada 7.decembris.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	Inese Strelča
Tiesnese	Madara Ābele
Tiesnese	Olita Blūmfelde